

Jaarrekening Boekjaar 2025

It Fryske Gea

Provinciale vereniging voor natuurbescherming in Fryslân

It Fryske Gea heeft als doel bescherming, behoud en ontwikkeling van natuur en landschap en de bescherming van cultuurhistorische waarden in Fryslân. De vereniging beheert 71 verschillende natuurgebieden met een totale oppervlakte van ruim 21.000 hectare verspreid over de provincie Fryslân en telt circa 28.500 leden

Vereniging It Fryske Gea KVK 40001219

Van Harinxmaweg 17
9246 TL Olterterp

Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag

Tel. : 0512-381448
E-mail : info@itfryskegea.nl
website : www.itfryskegea.nl

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	5
Doelstelling, missie en visie van It Fryske Gea	6
Risicomanagement	7
Doelrealisatie	9
Beheer	9
Publieksactiviteiten en Communicatie	9
Verwerven van natuurterreinen	10
Projecten	10
Gebiedsontwikkeling en beleid	11
Financieel beleid en financiële resultaten	13
Structureel.....	13
Incidenteel.....	13
Effecten	13
Investerings.....	14
Verhoudingen financieel jaarverslag.....	15
Begroting Staat van baten en lasten 2026.....	17
Governance.....	18
Financieel perspectief en verwachte gang van zaken	21
De Organisatie/Maatschappelijk verantwoord ondernemen	23
Samenstelling personeel	23
Ziekteverzuim	25
Ontwikkeling van medewerkers.....	25
Integriteitsbeleid	25
Meldingen ongewenste omgangsvormen, integriteitschendingen en (vermoedens van) misstanden	26
Bezoldiging directie	26
Verslag van het Bestuur van It Fryske Gea 2025.....	27
Jaarverslag 2025 Raad van Toezicht	29
Besluit goedkeuring jaarrekening door de Raad van Toezicht	30

Jaarrekening:

Balans per 31 december 2025	32
Staat van baten en lasten 2025	34
Kasstroomoverzicht volgens indirecte methode.....	36
Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	37
Toelichting op de balans	44
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	55
Toelichting op de staat van baten en lasten	56
Bestuurlijke en financiële betrokkenheid bij andere instellingen en organisaties	66

Overige gegevens:

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	67
---	----

Bijlagen:

Exploitatieoverzicht 2025 opgedeeld in structurele en incidentele baten en lasten	71
Overzicht Projecten	72
Bestuur en Raad van Toezicht.....	73

Woord vooraf

Het afgelopen jaar behaalde It Fryske Gea goede resultaten op het gebied van natuurbeheer, aankopen, publieksbereik en realisatie van projecten. Een eerste voorbeeld is prachtig kruidenrijk grasland dat werd aangekocht in de Workumerwaard. Een tweede voorbeeld is het project Wij en Wadvogels, dat betere broedgelegenheid voor vogels realiseerde, in combinatie met een nieuwe wandelroute voor omwonenden en recreanten. Deze en andere resultaten leest u in dit jaarverslag 2025. Het verslag is opgesteld conform richtlijn 650 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

2025 was ook het jaar waarin directeur Henk de Vries met pensioen ging. Hiermee sluit hij een periode van 27 jaar werkzaamheid bij It Fryske Gea af, waarvan de laatste 14 jaar als directeur. Ook op deze plaats bedank ik Henk graag voor de groei die de organisatie onder zijn leiding doormaakte. Het is een voorrecht om deze rol over te mogen nemen bij zo'n gezonde organisatie met kundige medewerkers en een betrokken achterban.

2025 is voor It Fryske Gea in financieel opzicht een jaar met een uitzonderlijk positief resultaat. Dit is voor het overgrote deel toe te schrijven aan een bijzondere nalatenschap. De steun die vereniging It Fryske Gea krijgt uit de maatschappij, ook in financiële zin, maakt het mogelijk om resultaten te behalen voor onze doelstelling: de bescherming van natuur, landschap en erfgoed en het betrekken van mensen daarbij. Ook de komende jaren stelt deze basis de vereniging in staat om natuur, landschap en erfgoed veilig te stellen en vernieuwende projecten vorm te geven.

Dr. C. Bakker, directeur

Doelstelling, missie en visie van It Fryske Gea

It Fryske Gea is de provinciale vereniging voor de bescherming van natuur, landschap en daarmee verbonden erfgoed in Fryslân. De vereniging werd opgericht op 22 februari 1930, in een tijd waarin het Friese natuurschoon onder druk stond door grootschalige ontginningen. Tegelijk groeide het besef dat deze natuur het beschermen waard was.

De Vereniging It Fryske Gea heeft als statutaire doelstelling:

- De bescherming en ontwikkeling van natuur, milieu en landschap in de provincie Fryslân;
- De bescherming en ontwikkeling van flora en fauna in de provincie Fryslân;
- Het bevorderen van het behoud en beschermen van natuurmonumenten in provincie Fryslân;
- Het bevorderen van het behoud en beschermen van cultuurhistorische monumenten in de provincie Fryslân, welke onderdeel van een natuurgebied uitmaken of natuurwaarde bezitten dan wel landschappelijk van belang zijn.

Missie

It Fryske Gea is dé natuurorganisatie van Fryslân. Wij staan voor de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de natuur en het cultuurlandschap in de provincie door deze waar mogelijk te beschermen en te versterken. Als vereniging zijn we gefundeerd op draagvlak van de bevolking.

Visie

It Fryske Gea werkt aan een optimale kwaliteit van de leefomgeving van mensen, dieren en planten in Fryslân. Daartoe streven we naar zoveel mogelijk natuurterrein in eigendom en beheer, met een robuuste natuur met veel samenhang en een hoge biodiversiteit. Wij geven gestalte aan de bescherming en ontwikkeling van landschap en cultuurhistorische waarden. Wij werken aan een hoge tevredenheid en betrokkenheid bij onze leden, publiek en professionele gebruikers van onze terreinen.

Voor de uitvoering van haar taken had de vereniging in 2025 gemiddeld 77 medewerkers in dienst, ondersteund door circa 350 vrijwilligers. Samen beheren zij 71 natuurgebieden met een totale oppervlakte van ruim 21.006 hectare. It Fryske Gea wordt gesteund door ongeveer 28.500 leden en beschikt daarmee over een breed maatschappelijk draagvlak in Fryslân. Het Bestuur en de Raad van Toezicht zien toe op een zorgvuldige uitvoering van het beleid. Dit beleid is vastgelegd in het Meerjarenbeleidsplan 2023 t/m 2027.

Risicomanagement

Algemeen

De vereniging onderkent dat het realiseren van haar statutaire doelstelling, bescherming, beheer en behoud van natuur, cultuur en erfgoed gepaard gaat met risico's en onzekerheden. De directie en het managementteam zullen twee keer per jaar de belangrijkste risico's voor de vereniging in kaart brengen. Na deze evaluatie wordt de resulterende risico-inventarisatie voorgelegd aan zowel het bestuur als de Raad van Toezicht. De gesignaleerde risico's worden zo concreet mogelijk in maatregelen vertaald, het restrisico wordt gekwantificeerd, waardoor een prioritering naar grootte van de risico's mogelijk is.

Strategische en omgevingsrisico's

Ontwikkelingen op het gebied van klimaat, waterkwaliteit, ruimtelijke ordening en wet- en regelgeving kunnen invloed hebben op de realisatie van natuurdoelstellingen en op de waarde van terreinen. Daarnaast kunnen wijzigingen in provinciaal beleid, onder meer ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland, gevolgen hebben voor verwerving, inrichting en financiering van natuurgebieden.

De vereniging volgt beleidsontwikkelingen actief en onderhoudt structureel overleg met relevante belanghebbenden.

Financiële risico's

De vereniging is in belangrijke mate afhankelijk van subsidies, bijdragen van leden en donaties. Wijzigingen in subsidieregelingen of politieke prioriteiten kunnen leiden tot lagere baten. Ter borging van de continuïteit worden bestemmingsreserves en een continuïteitsreserve aangehouden, waarvan de omvang periodiek wordt geëvalueerd.

De vereniging beheert 21.006 hectare natuurgrond. Waardeveranderingen van (ruil)gronden kunnen invloed hebben op het vermogen.

Erfpachtrisico

Een deel van de gronden is verkregen erfpacht. Dit brengt specifieke risico's met zich mee, waaronder herziening van canonverplichtingen, wijziging van contractvoorwaarden, beëindiging van erfpachtovereenkomsten en interpretatieverschillen over gebruiksrechten en onderhoudsverplichtingen.

Effecten

Een deel van het vermogen is belegd via Triodos Bank overeenkomstig het vastgestelde treasury statuut. De portefeuille kent een gematigd defensief profiel en brengt markt-, rente- en koersrisico's met zich mee.

Lening

Ten behoeve van grondverwerving is een tijdelijke financiering aangetrokken. Op basis van de liquiditeitsprognose wordt verwacht dat aan de verplichtingen kan worden voldaan.

Operationele risico's

De uitvoering van beheer- en projectactiviteiten brengt operationele risico's met zich mee, waaronder aansprakelijkheid, veiligheidsrisico's bij terreinbeheer en afhankelijkheid van samenwerkingspartners. Deze risico's worden beheerst door middel van interne procedures, contractuele vastlegging van verantwoordelijkheden, verzekeringen en professionele projectsturing.

Organisatie en compliance

De vereniging beschikt over interne beheersmaatregelen gericht op functiescheiding, mandatering en

besluitvorming. Integriteitsbeleid, een klokkenluidersregeling en interne controlemaatregelen zijn ingericht ter beperking van fraude- en integriteitsrisico's.

Op het gebied van gegevensbescherming zijn maatregelen getroffen conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), waaronder toezicht door een Functionaris Gegevensbescherming.

Het bestuur is van oordeel dat de geïdentificeerde risico's met de getroffen maatregelen in voldoende mate worden beheerst en dat de continuïteit van de vereniging voor de voorzienbare toekomst is gewaarborgd.

Doelrealisatie

De doelstelling van de vereniging is het beschermen van de natuur, landschap en daarmee verbonden erfgoed in Fryslân, vooral middels het beheren van inmiddels ca. 21.006 hectare natuurgebied. Ook in 2025 zijn dat de belangrijkste activiteiten waar It Fryske Gea zich mee bezig heeft gehouden. Activiteiten die daaraan gerelateerd zijn, zijn Landschapsbescherming en Inventarisatie en monitoring.

Beheer

De kwaliteit van de natuurterreinen wordt bevorderd door vakkundig beheer, gebaseerd op ecologische kennis. De uitvoering van beheertaken wordt grotendeels gefinancierd via de Subsidieregeling Natuur en Landschap. In 2024 heeft It Fryske Gea opnieuw het vereiste certificaat ontvangen op basis van een externe audit. De beschikking voor de huidige SNL-periode geldt voor de jaren 2023 tot en met 2028, waarmee de financiering van de beheertaken voor een langere periode is geborgd. De stijgende kosten als gevolg van onder andere cao-verhogingen en inflatie heeft de vereniging kunnen opvangen door een toename van baten. Hierdoor blijft het structurele resultaat in lijn met de verwachtingen. De organisatie streeft ernaar structurele baten en lasten in balans te houden, zodat de structurele inkomsten de structurele kosten dekken, eventueel aangevuld met opbrengsten uit beleggingen en rente.

Publieksactiviteiten en Communicatie

Bij de leden viel het magazine Ús Gea weer traditiegetrouw weer vier keer op de mat. Hiermee houden we onze leden actief op de hoogte over ons werk voor de natuur, het landschap en erfgoed. Naast Ús Gea versturen wij twee keer per jaar naar gratis abonnees het jeugdblad Kids Gea. Op aanvraag kunnen ook niet-leden Kids Gea gratis ontvangen.

Via de nieuwe website, die in mei gelanceerd werd, brengen we het aanbod aan activiteiten en excursies én de resultaten van ons werk nog beter onder de aandacht van leden en niet-leden.

Met de bijna 500 excursies en andere activiteiten, zoals lezingen, boden we meer dan 6000 deelnemers een mooie ervaring in een van onze natuurgebieden. Zowel leden als niet-leden kunnen zich hier via de website voor inschrijven. Ook promoten we de activiteiten in de Uit Agenda én verschijnen we regelmatig in Op en Ut, op zaterdagochtend bij Omrop Fryslân. De excursies worden door onze vrijwillige excursiegidsen verzorgd. Daarnaast namen nog 5299 basisschoolleerlingen deel aan educatieve activiteiten.

Online media

Om leden en niet-leden op een goede manier te informeren over het werk en activiteiten van de vereniging, is in mei onze nieuwe website gelanceerd. Maar ook via andere online kanalen neemt het aantal volgers gestaag toe.

Online medium	Aantal abonnees/volgers 2024	Aantal abonnees/volgers 2025	+/-
Digitale nieuwsbrief	26.669	26.493	- 176
Facebook	17.300	18.029	+ 729
Instagram	5600	5940	+ 340
X	3921	3729	- 192
LinkedIn	4795	5611	+ 816
You Tube	3540	3640	+ 100

Vernieuwingen

Van het eind 2024 vastgestelde marketingcommunicatieplan zijn in 2025 de eerste resultaten zichtbaar geworden. De nieuwe huisstijl is herkenbaar op onze nieuwe website, in de nieuwsbrieven en natuurlijk in ons magazine. Geleidelijk worden zo alle uitingen opgefrist. Er zijn wat wisselingen

geweest op de afdeling Communicatie & Educatie waardoor de verdere implementatie van het marketingcommunicatieplan enige vertraging heeft opgelopen.

Verwerven van natuurterreinen

In 2025 zijn diverse gronden aangekocht of in beheer verkregen. Hierbij kijkt IFG steeds meer hoe met behulp van externe financiers gronden langdurig voor natuur behouden kunnen worden of tot natuur gemaakt kunnen worden.

Verkregen zijn:

- Workummerwaard. Het betreft de verwerving van een laatste perceel (13.08.03 ha) centraal in de Workummerwaard, waardoor we de ecologisch meest waardevolle percelen nu in bezit hebben. Dit is verkregen door deels zelf aan te kopen en deels samen te werken met het Rijke Weide Vogelfonds dat ook een perceel heeft gekocht. Dit is bij It Fryske Gea langdurig in beheer gegeven.
- Heanmar. Een laatste perceel (4.14.02 ha) is verworven waardoor de Heanmar nu geheel in bezit is van Staatsbosbeheer en It Fryske Gea.

In 2025 is er een strategie opgesteld hoe om te gaan met de verschillende erfpachten die zijn of gaan verlopen. De gesprekken met Staatsbosbeheer zijn gestart over hoe om te gaan met de aflopende erfpacht van diverse percelen. Het betreft ruim 600 ha. natuurgrond. Vanwege het beginsel van gelijkberechtiging kunnen deze niet worden verlengd.

Projecten

In 2025 zijn de volgende projecten financieel afgerond:

- In het kader van de Versterking Friese IJsselmeerkust: versterken schelpenbank Makkumerwaarden en kadeversterking Workummerwaard. Dit programma Versterking Friese IJsselmeerkust maakt de kust klimaatbestendiger en biedt ruimte voor recreatie. Het programma biedt meer ruimte voor het paaieren en opgroeien van vis. De versterking van Workummerwaard zorgt dat legsels van broedvogels niet langer wegspoelen. Het werk aan de IJsselmeerkust vindt plaats in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat en Provincie Fryslân.
- Aan de Waddenkust ronden we het project Wij en Wadvogels fase 1 af, waarmee op de Peazemerlannen een nieuwe wandelroute nabij het dorp werd geopend, in samenwerking met museum It Fiskershúske, terwijl meer rust en broedgelegenheid voor vogels werd gecreeërd op grotere afstand van het dorp. In het kader van de Specifieke Doeluitkering (SPUK) 1 met betrekking tot het tegengaan van de effecten van stikstofneerslag werden twee deelprojecten afgerond:
  - Teroelstersypen
  - Houtfeart natuurvriendelijke oever
- Overige projecten in het groen
  - Bosaanplant Ketliker Skar
- Vanuit educatie
  - QR-code route Wikelslân
  - Vervangen paddenstoelenroute Rijsterbos
  - Peazemerlannen belevingsroute
- Vanuit communicatie
  - Realisatie nieuwe website

Naast het afronden van projecten zijn er mooie ontwikkelingen in lopende projecten.

- Binnen rood erfgoed worden vorderingen gemaakt op het beheer van de eigen portefeuille. Na een selectie uit 20 inzendingen is voor de herbesteding van het Kathûs gekozen voor het scenario *Centrum voor mens, natuur en transitie*. Daarbij is akkoord gegaan met het verder uitwerken van de businesscase en de financiering.

- Het Kathûs is een oude Stelpboerderij met 42 ha waardevol weidevogelland en daarmee een uniek ensemble.
- Huisje Iris is het eerste erfgoedobject dat It Fryske Gea in de commerciële verhuur heeft gebracht om kostendekkendheid te realiseren en bezoekers te kunnen laten genieten van dit monumentale huisje. Huisje Iris is door de gemeente Leeuwarden in 2025 tot gemeentelijk monument verklaard, een uniek vakantiehuisje uit de jaren 30-40 in de Alde Faenen. Het Skrieuwersarkje van Rink van der Velde wordt klaar gemaakt om in 2026 de openstelling te verbreden van schrijvers naar toeristen.
- De werkzaamheden rond park Huize Oltterterp zijn gestart en worden in het voorjaar 2026 afgerond. Daarmee wordt het ontwerp van de architect Roodbaard in ere hersteld van dit rijksmonumentale park.
- Voor de Makkumernoordwaard is een bouwteam ingesteld en moeten in het najaar de werkzaamheden starten. Hier wordt een dynamisch peilmoeras gerealiseerd, riet geplagd en schraalland hersteld. Een project met een omvang van meer dan 3 miljoen euro dat wij doen in opdracht van het ministerie van I&W.
- Een Verkenning werd uitgevoerd voor een volgende serie projecten in het kader van de Programmatische Aanpak Grote Wateren Friese IJsselmeerkust. Hierin wordt de ecologische waterkwaliteit van het IJsselmeer verbeterd.
- In het zandgebied werd de hermeandering van de beek de Linde gestart. Hiermee wordt het vasthouden van water gecombineerd met het verbeteren van de natuurkwaliteit in de beek en de omliggende overstromingsgraslanden. Deze combinatie van natuurbehoud en het realiseren van een strategische zoetwatervoorraad onder de zandgronden bepleit It Fryske Gea in diverse beleidsontwikkelingen, waaronder de provinciale omgevingsvisie.
- Na een aanval van de wolf op twee schapen tijdens het hoeden door een herder is de wijze van beveiliging van herder en kudde herzien. Hiervoor is een project gestart waardoor er kuddebewakingshonden zijn aangeschaft die los met de herder en schapen de heide op gaan, zoals vroeger en nog steeds kuddes in de bergen worden beschermd tegen wolven en beren. De terreinen worden aangepast, het publiek geïnformeerd en er is gestart in Bakkeveen. In 2026 worden de overige heideterreinen weer begraasd door schapen op een cultuurhistorisch verantwoorde manier.
- Eind 2025 is de subsidieaanvraag ingediend in het kader van het programma natuur (SPUK 2), waarbij voor 21 projecten geld is aangevraagd om stikstofeffecten tegen te gaan. Deze projecten komen in 2026-2032 in uitvoer.
- Alles is in gereedheid gebracht om over te gaan naar een brede implementatie van AFAS. Hiermee worden alle belangrijke systemen in 1 pakket geïntegreerd en zijn de gegevens integraal beschikbaar zoals de financiële administratie, projectmanagement en HR.

Gebiedsontwikkeling en beleid

It Fryske Gea werkt nauw samen met de provincie Fryslân. De organisatie ontvangt subsidie op basis van een productbegroting, waarbij een bijdrage wordt verstrekt voor verschillende uitgevoerde producten en diensten. Voor het boekjaar 2025 is een nieuw voorstel voor de boekjaarsubsidie opgesteld. De thema's beleidsondersteunend onderzoek, integrale gebiedsontwikkeling en educatie blijven daarbij de belangrijkste pijlers. De invulling van de te leveren producten is aangepast aan de actuele ontwikkelingen en de behoeften van de provincie voor de komende jaren. Het thema landschap vormt vanaf 2025 een kleiner onderdeel van de boekjaarsubsidie, omdat activiteiten die onder dit thema door Landschapsbeheer Friesland werden uitgevoerd voortaan rechtstreeks door de provincie worden vergoed. Daarnaast vindt structureel overleg met overheden plaats, onder andere binnen de Provinciale Commissie Landelijk Gebied en tijdens andere bijeenkomsten. Ook op aanvraag verstrekt de organisatie informatie en advies.

- De dijkversterking Koehoal-Lauwersmeer raakte begin 2025 in een impasse, doordat geen overeenstemming werd bereikt over het combineren van veiligheid, natuur en leefbaarheid. It Fryske Gea heeft met Wetterskip Fryslân een voorstel ontwikkeld hoe toch een groene dijk

gerealiseerd kan worden door ruimte te bieden aan de benodigde inpassing van een brede groene dijk. Besluitvorming is voorzien in 2026.

- De landelijke koepel LandschappenNL stond mee aan de basis van de :”Bouwsteen natuur”, waarin de natuurorganisaties met de provincies en Waterschappen aangaven hoe landelijk een uitweg uit de stikstofcrisis gevonden kan worden. It Fryske Gea staat klaar om in Fryslân bij te dragen aan de oplossingen die het benodigde natuurherstel waarmaken en daarmee vergunningverlening voor nieuwe ontwikkelingen weer mogelijk maken.

Financieel beleid en financiële resultaten

De jaarrekening 2025 is opgesteld op basis van de Richtlijn 650 *Fondsenwervende instellingen* van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. It Fryske Gea is gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) en als zodanig is deze Richtlijn verplicht. In de opstelling conform bovenvermelde Richtlijn wordt geen onderscheid gemaakt in structurele baten en lasten en bijzondere baten en lasten. Voor een goede bedrijfsvoering wordt hier intern wel rekening mee gehouden. Een extra overzicht is opgenomen op pagina 71.

In de financieringsstructuur zijn twee belangrijke geldstromen te onderscheiden:

- Structurele geldstroom – ingezet voor structurele activiteiten/baten en lasten;
- Incidentele geldstroom – ingezet voor incidentele activiteiten/baten en lasten.

Het resultaat uit structurele en incidentele activiteiten in het boekjaar bedraagt 7.6 miljoen euro positief en zal hierna kort worden toegelicht.

Structureel

Het resultaat uit structurele activiteiten bedraagt 98 duizend euro negatief. Hiermee heeft de vereniging beter gepresteerd dan begroot (450 duizend negatief). Met name besparingen op werk door derden en een aangepaste planning van onderhoud hebben hieraan bijgedragen.

Incidenteel

De hier genoemde baten hebben een incidenteel karakter. In het verslagjaar 2025 is 7.0 miljoen euro ontvangen uit diverse erfenissen en legaten. De vereniging zal deze middelen aanwenden voor de mooie doelen waar zij voor is opgericht. It Fryske Gea is bijzonder dankbaar voor deze ontvangsten.

Van de Postcode Loterij hebben we een bijdrage van 938 duizend euro ontvangen die als incidentele bate wordt beschouwd. Deze bijdrage wordt benut voor projecten, aankoop van natuurterrein en andere incidentele uitgaven. In het jaar 2025 is door de Postcode Loterij een extra bedrag beschikbaar gesteld te bedrage van 125 duizend euro. Deze bedragen worden geboekt in het jaar van ontvangst.

Effecten

De effecten zijn voornamelijk verkregen door liquiditeit uit erfenissen. De opbrengsten uit deze beleggingen worden als incidenteel beschouwd vanwege het onvoorspelbare karakter van deze inkomsten. Deze incidentele baten dragen bij aan het resultaat van de structurele baten en lasten van de vereniging, zowel nu als in de toekomst.

Het beheer van de beleggingen is in januari 2008 onder voorwaarden overgedragen aan Triodosbank. De uitgangspunten van Triodosbank zijn het waarborgen van duurzaamheid en verantwoord maatschappelijk handelen. Er wordt regelmatig overlegd met onze adviseurs, op basis van de behoefte, over de behaalde resultaten en de ontwikkelingen.

Het beleid is gematigd defensief met een gewenste samenstelling van 25% aandelen en 75% obligaties met een risico beperkende spreiding. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en de actuele samenstelling van de portefeuille. Ultimo 2025 is de samenstelling van de portefeuille: 25% aandelen en 75% vastrentende waarden. De effecten zijn alle beursgenoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2025. In het verslagjaar is een bate van 67 duizend euro geboekt.

Voor de aanschaf van percelen in de Warkumerwaard in november 2022 is een lening afgesloten ten bedrage van 1.525 duizend euro. Deze lening heeft een looptijd van 60 maanden. Aflossing hierop is de eerste maanden opgeschort. De aflossing van 2025 zal begin januari 2026 plaatsvinden.

Investeringsen

It Fryske Gea heeft onder meer geïnvesteerd in enkele tractoren, bedrijfsauto's, een aluminium werkboot en diverse maaiers (waaronder schijven- en klepelmaaiers), naast een investering in de uitbreiding van haar schaapskooi te Bakkeveen.

Daarnaast heeft de vereniging diverse investeringen gedaan in computerapparatuur om problemen als gevolg van het wegvallen van de ondersteuning van Windows 10 door Microsoft te voorkomen.

Verhoudingen financieel jaarverslag

(Alle hierna in dit verslag vermelde bedragen zijn een veelvoud van 1.000,-- euro. Hierdoor zijn mogelijk enkele afrondingsverschillen ontstaan. De vergelijkende cijfers zijn, waar nodig, aangepast aan de opstelling van 2025.)

Kostenpercentage wervingskosten	2025	begroting	2024
Som van de geworven baten	16.613	11.654	10.087
Wervingskosten	223	188	191
Kostenpercentage	1.3 %	1.6 %	1.9 %

Dit zijn de wervingskosten uitgedrukt in een percentage van de som van de geworven baten. De kosten van de ledenwerving worden toegerekend aan de kosten fondsenwerving voor het percentage dat de contributies deel uitmaken van de totale reguliere baten. Verder wordt een deel van de personeelskosten en overige organisatiekosten toegerekend op basis van tijd en middelen.

Bestedingspercentage baten	2025	begroting	2024
Totale baten	18.295	13.379	11.804
Totaal besteed aan de doelstelling	9.958	12.717	10.727
Bestedingspercentage	54 %	95 %	91 %

Dit betreft de totale bestedingen aan de doelstellingen, uitgedrukt als percentage van de totale baten. Het bestedingspercentage kan per jaar fluctueren, onder meer doordat in een bepaald jaar bijvoorbeeld omvangrijke grondaankopen kunnen worden gedaan vanuit een hiervoor opgebouwde reserve. Hierdoor kan het bestedingspercentage boven de 100% uitkomen.

In 2025 ligt het percentage lager dan in voorgaande jaren als gevolg van de toezegging van een groot legaat eind 2025. Na ontvangst van dit legaat zullen de geldmiddelen in de komende jaren worden besteed aan de doelstellingen van de vereniging, waardoor het bestedingspercentage naar verwachting weer zal toenemen. Bestedingen zijn lager dan begroot doordat enkele grote projecten later worden afgerond dan verwacht.

Bestedingspercentage lasten	2025	begroting	2024
Totale lasten	10.772	13.484	11.463
Totaal besteed aan de doelstelling	9.958	12.717	10.727
Bestedingspercentage	92 %	94 %	94 %

Percentage kosten beheer en administratie	2025	begroting	2024
Totale lasten	10.772	13.484	11.463
Kosten beheer en administratie	590	579	546
Percentage kosten beheer en administratie	5.5 %	4.3 %	4.8 %

De vereniging stelt zich tot doel de kosten van beheer en administratie zo laag mogelijk te houden, met als bovengrens 10%.

Financiële positie

Solvabiliteit

	2025	2024	2023
Eigen vermogen / totaal vermogen	77%	76%	85%

De solvabiliteit van de vereniging is in 2024 gedaald met name door het aandeel van It Fryske Gea in de bijdrage aan het “Fonds voor Particulier Natuurbeheer”.

Liquiditeit (quick ratio)

	2025	2024	2023
(Vlottende activa – voorraden + liquide middelen)/ Kort vreemd vermogen	4.6	5.8	6.2

De lagere waarde van deze ratio in 2025 ten opzichte van 2024 valt voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de kortlopende schulden als gevolg van de ontvangst van enkele grote voorschotbedragen voor de uitvoering van projecten.

Begroting Staat van baten en lasten 2026

(Bedragen * 1.000 euro's)

Baten

Baten van particulieren	1.879
Baten van bedrijven	17
Baten van loterijorganisaties	938
Baten van subsidies en overheden	7.427

Som van de geworven baten 10.261

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.697
Overige baten	160

Som van de baten 12.118

Lasten

Besteed aan de doelstellingen:

- Beheren en verwerven natuurterreinen		
Beheer	6.244	
Verwerving en projecten	<u>2.222</u>	
		8.466

- Erfgoed		
Structurele kosten	<u>325</u>	
		325

- Publiek, overheid en natuur voorlichting educatie en belangenbehartiging		
Structurele kosten	1.766	
Projectmatige kosten	<u>85</u>	
		1.851

- Verenigingszaken		
Structurele kosten	<u>772</u>	
		772

11.414

Wervingskosten	167
Kosten beheer en administratie	645

Som van de lasten 12.226

Saldo voor financiële baten en lasten - 108

Saldo financiële baten en lasten 108

Saldo van baten en lasten 0

Resultaat 0

Governance

Het Bestuur van de Vereniging It Fryske Gea onderschrijft de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. In deze verklaring legt het Bestuur verantwoording af over de drie hieronder genoemde algemeen geldende principes. Ten eerste Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren, ten tweede effectiviteit en efficiency van bestedingen, ten derde omgang met belanghebbenden.

1. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren

It Fryske Gea is een vereniging met een Bestuur, een directie en een Raad van Toezicht (RvT). Het Bestuur bestaat uit zeven leden. De voorzitter wordt in functie benoemd door de algemene ledenvergadering. De overige functies – vicevoorzitter, secretaris en penningmeester – worden binnen het Bestuur verdeeld. De zittingsduur van een bestuurslid bedraagt statutair vier jaar en kan maximaal tweemaal met vier jaar worden verlengd. Bestuursleden worden benoemd door de algemene ledenvergadering. Kandidaatstelling vindt plaats via een oproep in het ledenmagazine. Een selectiecommissie uit het Bestuur draagt kandidaten voor aan de algemene ledenvergadering; leden kunnen tegenkandidaten voordragen.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleid van de vereniging en houdt toezicht op de uitvoering daarvan door de directie. Tot de belangrijkste taken behoren het vaststellen van de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag, het bepalen van de visie en strategie, en de benoeming, schorsing en het ontslag van de directie. Daarnaast stelt het Bestuur het directiestatuut en de jaarlijkse managementovereenkomst vast en ziet toe op de naleving daarvan. Het Bestuur is onbezoldigd. De accountant wordt benoemd door de Raad van Toezicht.

Het functioneren van de werkorganisatie wordt door de directie geëvalueerd volgens de geldende beoordelingssystematiek. Het functioneren van de directeur wordt op zijn beurt beoordeeld door de Commissie voor de directeur, bestaande uit de voorzitter en de secretaris van het Bestuur. Het Bestuur legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht, fondsen, subsidieverstrekkers en leden door middel van de begroting, het jaarplan, het jaarverslag en de jaarrekening.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken binnen de vereniging. De RvT bestaat uit drie leden en benoemt uit haar midden een voorzitter. De zittingsduur van de leden bedraagt statutair vier jaar en kan maximaal tweemaal met vier jaar worden verlengd. De leden van de RvT worden benoemd door de algemene ledenvergadering, op voordracht van de RvT. Ook hierbij kunnen leden tegenkandidaten voordragen.

Tot de belangrijkste besluiten van de Raad van Toezicht behoren het goedkeuren van de begroting, het jaarplan, het jaarverslag en de jaarrekening, het benoemen van de accountant en het nemen van enkele ingrijpende besluiten.

It Fryske Gea is voornemens om de governance zodanig te wijzigen dat het toezicht in de toekomst belegd is bij de Raad van Toezicht en de uitvoering bij een directeur-bestuurder. Hiermee wordt de vereniging beter uitgerust op huidige en toekomstige ontwikkelingen. Deze voorgenomen structuurwijziging wordt in 2026 nader uitgewerkt en in 2027 voorgelegd aan de ALV.

De vereniging heeft vier adviescommissies: de commissie Verenigingszaken en Communicatie, de commissie Cultuurhistorie en Erfgoed, de commissie Natuurkwaliteit en de Financiële Commissie. De adviescommissies hebben een voorzitter die geen lid is van het Bestuur of de Raad van Toezicht en kunnen zowel gevraagd als ongevraagd advies uitbrengen aan het Bestuur. De Financiële Commissie heeft een bijzondere positie en functioneert als gezamenlijke commissie van Raad van Toezicht, Bestuur en directie. Voor een overzicht van het Bestuur, de directie, de Raad van Toezicht en eventuele nevenfuncties wordt verwezen naar de bijlage.

2. Effectiviteit en efficiency van bestedingen

It Fryske Gea zet haar middelen zo efficiënt mogelijk in voor het realiseren van haar doelstellingen: de bescherming en het beheer van natuurgebieden, het behoud van natuur, landschap en cultuurhistorie, en activiteiten op het gebied van voorlichting, educatie, PR en communicatie, subsidies- en fondsenwerving en beleidsadvisering. De activiteiten van de vereniging zijn zoveel mogelijk direct gericht op het behalen van deze doelen. Daarnaast voeren het Bestuur en de werkorganisatie ondersteunende activiteiten uit die de randvoorwaarden scheppen voor een effectieve taakuitvoering. Dit is terug te zien in een hoog percentage van de lasten dat besteed is aan de doelstelling (92%), ruim boven het streefgetal van 90%. De gemaakte kosten voor werving als percentage van de geworven baten is laag (1,3%).

Het Bestuur stuurt op de realisatie van de doelstellingen door het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan, de meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en begrotingen. Het meerjarenbeleidsplan bevat de strategische speerpunten. Deze worden per jaar uitgewerkt in een sturingsbrief, die de afspraken tussen het bestuur en de directeur voor een specifiek jaar bevat. De afdelingen werken op hun beurt de speerpunten uit de sturingsbrief uit naar concrete activiteiten in jaarlijkse werkplannen. De voortgang en uitvoering worden bewaakt en geëvalueerd door het Bestuur en de Raad van Toezicht via een kritische beoordeling van het jaarverslag en de sturingsbrief. De directie volgt en beoordeelt de uitvoering door de werkorganisatie aan de hand van de jaarplannen, periodieke werkoverleggen en voortgangsbesprekingen in het Managementteam. De financiële interne processen worden gemonitord via management- en kwartaalrapportages. Daarnaast adviseert de financiële commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van het Bestuur, de Raad van Toezicht aan het bestuur op het gebied van financiën.

3. Omgang met belanghebbenden

De primaire belanghebbenden van de vereniging zijn de leden zelf. Ruim 28.500 leden steunen de vereniging. Daarvan zijn 350 mensen actief vrijwilligers bij It Fryske Gea. Ook in 2025 communiceerden wij met hen via het tijdschrift *Ús Gea*, via de website, digitale nieuwsbrief en sociale media, via ledenavonden in de regio en op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Er is vrijwilligersbeleid en een vrijwilligers coördinator aangesteld.

It Fryske Gea draagt in Fryslân actief bij aan strategische dossiers, denkt mee in beleidsontwikkeling en aan programma's en geeft uitvoering aan projecten. It Fryske Gea werkt daartoe samen met andere maatschappelijke organisaties zoals de Friese Milieu Federatie, Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, IVN, de Waddenvereniging, Vogelbescherming, de Bond van Friese Vogelwachten, Boerennatuur Fryslân en de daarbij aangesloten agrarische natuurverenigingen. Daarnaast werkt It Fryske Gea intensief samen met overheden als de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat Noord-Nederland en verschillende Friese gemeenten. Deze samenwerkingsverbanden zijn opgezet om te leiden tot concreet resultaat voor natuur, landschap en erfgoed. Resultaten van deze inspanningen worden weergegeven onder het hoofdstuk "Doelrealisatie".

Financiers

Op het gebied van financiering staat It Fryske Gea via een Productsubsidie op de begroting van de provincie Fryslân. In 2025 heeft It Fryske Gea met de provincie deze samenwerking opnieuw vormgegeven en afspraken gemaakt over de te leveren producten voor 2025. Met ingang van 2026 komt een substantieel deel van deze subsidie te vervallen als gevolg van een korting op deze subsidie. Deze korting is doorgevoerd in de begroting van 2026. Wij verwachten op korte termijn de beschikking voor onze subsidieaanvraag voor 2026 te ontvangen. Verder heeft It Fryske Gea een belangrijke financiële relatie via de Subsidieregeling Natuur en Landschap met de provincie Fryslân middels een meerjarige overeenkomst afgesloten voor de periode 2023-2028. Projectmatig werken is een belangrijk aandachtspunt binnen de vereniging. It Fryske Gea werkt in veel projecten samen met diverse provinciale en landelijke fondsen. Belangrijke sponsors zijn verder de Business Club Foar It

Fryske Gea en de Hedwich Carolina Stichting, die verschillende projecten van It Fryske Gea (mede) financieren.

Op landelijk niveau onderhoudt LandschappenNL voor It Fryske Gea op basis van partnerschap een goede relatie met de Postcode Loterij. It Fryske Gea ontvangt (net als de andere landschappen) jaarlijks een bijdrage van de Postcode Loterij van 938 duizend euro. Het contract met de Loterij is per 1 januari 2021 loopt tot en met 31 december 2025. Dit contract met LandschappenNL is in 2026 voor 5 jaar verlengd. Naast eerder genoemde inkomsten zijn de jaarlijkse ledengelden en de opbrengsten uit terreinen een belangrijke bron van inkomsten voor de vereniging. Momenteel onderzoekt de vereniging hoe zij opbrengsten uit haar vastgoed kan optimaliseren.

Met een minder vast karakter maar zeker niet minder belangrijk is de financiering uit erfenissen, legaten en schenkingen voor onze vereniging. In dit opzicht is 2025 een uitzonderlijk jaar geworden, waarin enkele grote legaten aan de vereniging zijn toevertrouwd. Het positieve resultaat van 7,6 miljoen euro is bijna geheel toe te schrijven aan deze bijzondere inkomsten. Deze legaten stellen It Fryske Gea in staat om grote investeringen te doen voor de doelstelling. Voor het behalen van maximaal resultaat van deze investeringen is een goede voorbereiding van verwervingen en projecten op het gebied van natuur, landschap, erfgoed en publieksbereik nodig. Het resultaat grotendeels in overeenkomstige bestemmingsreserves bestemd om na een zorgvuldige voorbereiding maximaal resultaat te resorteren.

Financieel perspectief en verwachte gang van zaken

It Fryske Gea verwacht in 2026 resultaatneutraal te kunnen opereren, ondanks de toegenomen reguliere structurele kosten als gevolg van cao-verhogingen en prijsstijgingen door inflatie. Deze kostenstijgingen worden deels gecompenseerd door incidentele baten. Om beter in te spelen op deze incidentele inkomsten richt de vereniging zich in toenemende mate op projectmatig werken.

Er wordt geïnvesteerd in de verdere professionalisering van de erfgoedafdeling, met als doel het behoud van erfgoed in onze provincie op termijn kostendekkend te organiseren. Voor groot onderhoud is in voorgaande jaren een bestemmingsreserve opgebouwd, waaruit onderhoudswerkzaamheden worden gefinancierd. Door ook in de komende jaren middelen te blijven reserveren, blijft deze reserve op het gewenste niveau.

De zoektocht naar een nieuw bezoekerscentrum is nog gaande. In ieder geval tot halverwege 2027 blijft It Fryske Gea gevestigd in het tijdelijke informatiepunt aan de Wiidswai in Earnewald. De openingstijden zijn inmiddels verruimd, mede dankzij de inzet van vrijwilligers. Door het organiseren van meer activiteiten in het informatiecentrum en het verbeteren van het boekingssysteem voor activiteiten, wordt een stabilisatie van het bezoekersaantal verwacht. Met de vernieuwing van de scholenprogramma's streeft It Fryske Gea ernaar het aantal schoolkinderen dat in 2026 de gebieden bezoekt substantieel te verhogen. Daarnaast zal uitgebreid onderzoek worden uitgevoerd onder leden en andere volgers van It Fryske Gea, zodat educatie-, communicatie- en marketingactiviteiten beter kunnen worden afgestemd op de verschillende doelgroepen.

Voor de periode 2023 tot en met 2028 is opnieuw een SNL-vergoeding (Subsidiestelsel Natuur en Landschap) vastgesteld. Door herziening van de standaardkostprijzen van diverse natuurtypen die It Fryske Gea beheert, in combinatie met een inflatiecorrectie, is een hoger jaarlijks bedrag beschikbaar gesteld voor natuurbeheer. Momenteel vindt nog overleg plaats over deze standaardkostprijzen, aangezien uit onderzoek is gebleken dat deze mogelijk op een te laag niveau zijn vastgesteld.

Daarnaast ontvangt It Fryske Gea jaarlijks baten uit loterijopbrengsten. Op basis van de consistente gedragslijn en de huidige informatie verwacht de vereniging hierin geen wijziging. De overeenkomst tussen de Postcode Loterij en LandschappenNL is in 2020 verlengd voor een periode van vijf jaar. Inmiddels is deze overeenkomst via LandschappenNL voor een periode van 5 jaar verlengd. Afhankelijk van diverse factoren die van invloed zijn op de liquiditeitspositie, zal It Fryske Gea besluiten of en voor welke gronden, projecten en/of erfgoeddoelstellingen deze middelen worden aangewend.

In de productbeschrijving onderscheidt It Fryske Gea de volgende onderdelen: Natuurbeheer, Landschap, Onderzoek, Recreatie, Educatie, Beleidsadvies & Gebiedsontwikkeling, Verenigingsactiviteiten en sinds 2024 Erfgoed als separaat product. In het financieel jaarverslag, dat wordt opgesteld conform de richtlijnen van het Centraal Bureau Fondsenwerving, worden deze producten om praktische redenen samengevoegd tot drie hoofddoelstellingen. Voor de periode 2026 heeft It Fryske Gea afspraken gemaakt met de provincie. In de begroting zijn onder meer de volgende producten opgenomen: Beleidsadvies en Gebiedsontwikkeling, Onderzoek, Landschap en Cultuurhistorie en Educatie. Met ingang van 2026 zal de provincie een korting van euro 160.000 toepassen op de boekjaarsubsidie, wat leidt tot een vermindering van het aantal te leveren producten. Daarnaast wordt het deel van de boekjaarsubsidie dat tijdelijk werd ingezet ter ondersteuning van Landschapsbeheer Friesland, structureel toegewezen aan Landschapsbeheer. Hierdoor bedraagt de totale korting waarmee de vereniging rekening moet houden circa euro 350 duizend.

Voor de beleggingen stond 2025 in het teken van geopolitieke ontwikkelingen die de markt sterk beïnvloedden. Gezien de aanhoudende marktonrust is het lastig te voorspellen hoe de wereldwijde

beurzen zich in 2026 zullen ontwikkelen. Vooralsnog is geen uitbreiding van de beleggingsportefeuille voorzien. Wel wordt bezien of zich kansen voordoen voor de verwerving van natuurterreinen en erfgoed die aansluiten bij de bestaande portefeuille en het gevoerde beleid, mits hiervoor voldoende financiële dekking beschikbaar is. It Fryske Gea houdt rekening met aanhoudende marktinstabiliteit als gevolg van de oorlog in Oekraïne en bredere geopolitieke ontwikkelingen, met verdere kostenstijgingen als mogelijk gevolg.

De Organisatie/Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Samenstelling personeel

Eind 2025 waren bij It Fryske Gea 77 medewerkers in dienst (75 eind 2024), goed voor in totaal 66,9 FTE (65,7 FTE eind 2024).

Gemiddeld over 2025 bedroeg het aantal medewerkers 76,8 met een gemiddeld aantal van 66,8 FTE.

Ter vergelijking: in 2024 waren dit gemiddeld 72,2 medewerkers met 62,1 FTE.

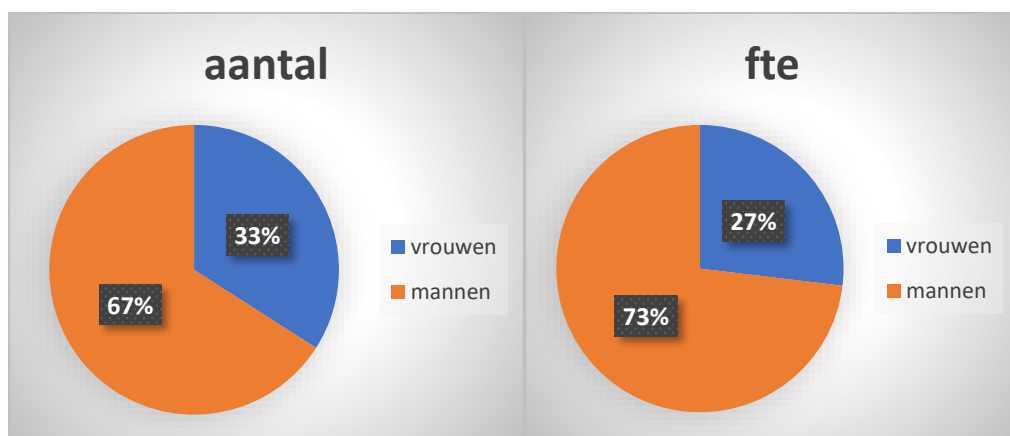
Er is daarmee sprake van een lichte stijging van zowel het aantal medewerkers als het aantal FTE.

De medewerkers zijn verdeeld over het kantoor in Olterterp, De Alde Feanen in Earnewâld en de vier districten met standplaatsen in Rijs, Katlijk, Gytsjerk en Earnewâld.

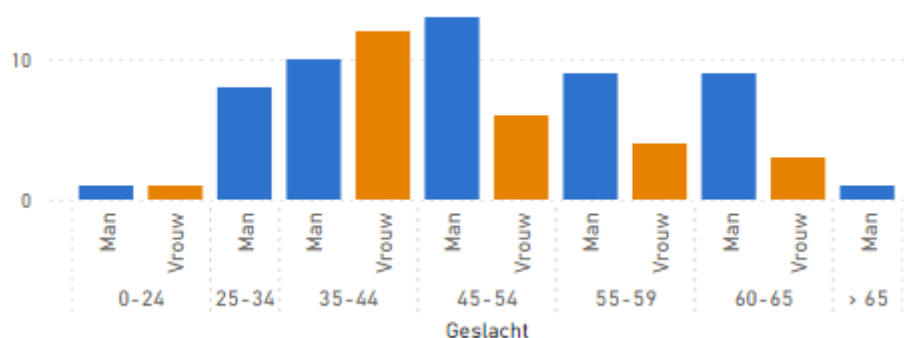
Verdeling man / vrouw

Gemiddeld in aantal is de verdeling 67% mannen en 33% vrouwen. (66/34 in 2024)

In FTE is de gemiddelde verdeling 73% mannen en 27% vrouwen. (72/28 in 2004)

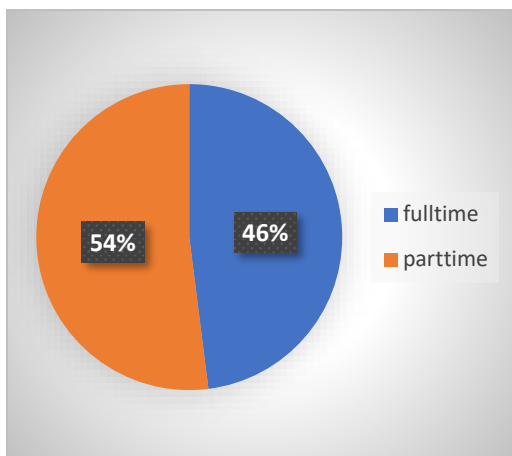
Verdeling leeftijdsgroepen

De gemiddelde leeftijd bedroeg eind 2025 48,02 jaar. Dit is nagenoeg gelijk aan eind 2024, toen de gemiddelde leeftijd 48,35 jaar was.

Het gemiddelde dienstverband bedraagt 11,16 jaar. In 2024 was dit 11,71 jaar en is daarmee eveneens vrijwel gelijk gebleven.

Het aandeel fulltimers bedraagt 50,6% en is daarmee nagenoeg gelijk aan het aandeel parttimers (49,4%). Ten opzichte van vorig jaar is het percentage fulltimers licht gedaald.

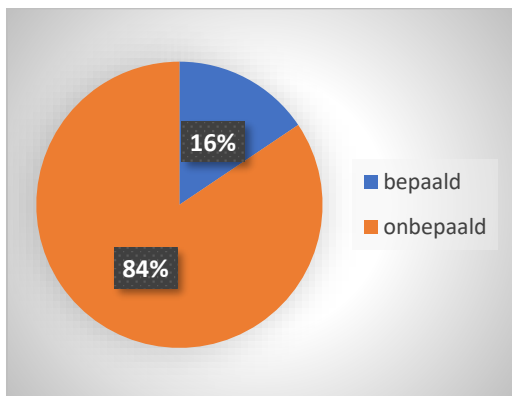
Onder de 77 medewerkers bevinden zich vier leerling-medewerkers. It Fryske Gea is een leerwerkbedrijf.

Bij afloop van de lopende leerwerkovereenkomsten in 2025 zijn twee leerling-medewerkers doorgestroomd naar een reguliere functie. Daarnaast zijn in het afgelopen jaar twee nieuwe leerling-medewerkers gestart.

In 2025 hebben wij acht stagiaires begeleid, zowel op mbo- als hbo-niveau. Daarnaast hebben enkele snuffelstages plaatsgevonden.

Verdeling bepaald/onbepaald

84% van de medewerkers heeft een contract voor onbepaalde tijd. Dit is iets lager dan vorig jaar en hangt met name samen met de instroom, waarbij het gebruikelijk is dat nieuwe medewerkers eerst een jaarcontract ontvangen.

De volgende medewerkers zijn in 2025 in dienst getreden:

Afdeling

Educatie
District Noard
District Súd
Communicatie
Financiën
Natuurkwaliteit
Communicatie

Functie

Mw voorlichting & educatie NPAF
BBL-leerling
BBL-leerling
Hoofd Communicatie & Educatie
Fondsenwerver
Kennismakelaar Waakvogels
Medewerker omgevingscommunicatie

De volgende medewerkers zijn in 2025 uit dienst getreden:

Afdeling	Functie
District Noard	BBL-Leerling
District Midden	Beheermedewerker
District Noard	Beheermedewerker
Stafdiensten	Directeur
Communicatie	Adviseur communicatie

Doorstroom:

Zoals hiervoor vermeld zijn met 2 leerling medewerkers afspraken gemaakt over indiensttreding. Beiden zijn werkzaam in Beheer. Daarnaast zijn er 4 medewerkers intern doorgestroomd naar een andere functie binnen It Fryske Gea.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage lag in 2025 op 2,6%. Het ziekteverzuimpercentage lag in 2024 op 5,3%. Dit is een halvering van het verzuimpercentage. Gemiddeld meldt men zich 0,77 keer ziek. Vorig jaar lag dat op 1,03. Dat is aanzienlijk lager dan het landelijke gemiddelde dat op 5,4 % ligt; en ook lager dan in de sector waarop het ziekteverzuim op 3,5% lag in 2025. In de afgelopen jaren hebben we veel extra activiteiten op het gebied van preventie ontwikkeld, andere opzet PMO, meer aandacht voor frequent verzuim en eerder ingrijpen bij dreigend verzuim met verschillende interventies, aangepast beleid op het gebied van ongewenste omgangsvormen etc. Dit heeft wellicht bijgedragen aan deze positieve ontwikkeling.

Ontwikkeling van medewerkers

De ontwikkeling van medewerkers is nodig voor een organisatie om zich staande te houden in de steeds sneller veranderende omgeving.

In het jaar 2025 zijn er door verschillende medewerkers cursussen en opleidingen gevolgd. Dit waren o.a. verplichte cursussen in verband met certificeringen voor onder andere de bosmaaier, maar ook de verplichte BOA opleidingen en BHV en VCA trainingen. Daarnaast zijn er verschillende medewerkers vakinhoudelijk bijgeschoold d.m.v. korte cursussen, maar ook met langdurige opleidingen. Het MT en de afdeling communicatie hebben elk een teamtraject gevolgd. Binnen de afdeling beheer is daarnaast een traject gestart om medewerkers op ecologisch gebied meer kennis op te laten doen.

In 2023 hebben we een strategisch personeelsplan gemaakt. Dit was de start van een meer continue focus op strategische personeelsontwikkeling. In 2023 is een aantal speerpunten benoemd, zoals samenwerken, taakduidelijkheid, ontwikkeling en diversiteit. Ook in het afgelopen jaar hebben we aan deze speerpunten gewerkt op verschillende vlakken. Met betrekking tot de samenwerking organiseren we nu bijvoorbeeld 2 keer per jaar bijeenkomsten voor alle medewerkers waarbij het vieren van successen centraal staat. Dit zijn bijeenkomsten van en voor medewerkers waarbij we aan elkaar laten zien waar we mee bezig zijn. Hiermee vergroten we de onderlinge betrokkenheid en het enthousiasme voor het werk dat we binnen It Fryske Gea doen.

Integriteitsbeleid

Binnen It Fryske Gea is de directeur verantwoordelijk voor de uitvoering van het integriteitsbeleid. It Fryske Gea heeft haar integriteitsbeleid vastgelegd in de Paadwiizer (personeelshandboek). Hierin zijn onder andere opgenomen de gedragscode (in veilige handen), de vertrouwenspersonen, het meldpunt en een toelichting op welke stappen er genomen zullen worden bij een melding of vermoeden. Afgifte van een VOG verklaring bij indiensttreding is een onderdeel van het beleid.

Meldingen ongewenste omgangsvormen, integriteitschendingen en (vermoedens van) misstanden 2025

Sinds 1 januari 2025 heeft It Fryske Gea een contract met Buro Vertrouwenspersonen. De primaire taak van de vertrouwenspersoon is de eerste opvang en begeleiding van medewerkers die te maken hebben met ongewenste omgangsvormen, integriteitschendingen en (vermoedens van) misstanden. Medewerkers kunnen een beroep doen op 2 externe vertrouwenspersonen. Deze vertrouwenspersonen hebben zich in het afgelopen jaar persoonlijk voorgesteld aan de medewerkers en hebben daarbij een toelichting gegeven op hun rol als vertrouwenspersoon voor onze organisatie.

In het afgelopen jaar is de regeling voor ongewenst gedrag aangepast ook zodat deze beter aansluit bij de huidige situatie en meer houvast biedt bij situaties waar er mogelijk sprake is van ongewenste omgangsvormen. Het is gebruikelijk dat de vertrouwenspersoon aan het einde van het jaar rapporteert over het aantal meldingen. In 2025 zijn er geen medewerkers geweest die contact hebben gezocht met de vertrouwenspersoon.

Bezoldiging directie

Het Bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt It Fryske Gea de Regeling beloning directeuren van goede doelen organisaties (zie www.goededoelennederland.nl). Deze regeling is afgeleid van de Wet Normering Topinkomens (WNT), maar houdt een lager maximum aan. Toetsing vindt plaats aan de hand van zwaartecriteria met behulp van een score (de zogeheten BSD score), die leidt tot een maximumnorm voor het jaarinkomen. Per 10 oktober 2025 is de directeur met pensioen gegaan. Aansluitend is de adjunct-directeur benoemd tot directeur. De functie van adjunct-directeur is nadien niet opnieuw ingevuld.

De weging van de situatie bij It Fryske Gea vond plaats door het Bestuur. Dit leidde tot een zogenaamde BSD score van 396 punten voor de directeur met een maximum jaarinkomen van 129.292 euro (1FTE/12 mnd). Vanwege pensionering per 10 oktober betekende dat omgerekend een maximum van € 100.065 euro tot de datum van pensionering. Hoewel het salaris van de directeur over 2025 binnen deze norm bleef, vond ook uitbetaling van niet-opgenomen vakantiedagen plaats. Deze worden conform de regeling meegerekend, zodat H. de Vries een jaarinkomen van 110.796 euro ontving, hetgeen 10.731 euro boven de BSD norm is. Wanneer de systematiek van de WNT gevolgd wordt, kan de organisatie delen van de afkoopsom van niet-betaalde vakantiedagen toerekenen aan eerdere kalenderjaren, indien daar nog ruimte was in de norm. Dit is het geval bij It Fryske Gea: In 2024 was het salaris van de directeur € 114.270,32. Het maximum inkomen op basis van de BSD score was ook in 2024 129.292 euro. De ruimte om de afkoopsom voor niet-opgenomen vakantiedagen toe te wijzen aan 2024 betrof daardoor 15.021,58 euro. De overschrijding in 2025 past in zijn geheel binnen de ruimte tussen salaris en BSD norm in 2024 en de uitbetaling van vakantiedagen wordt derhalve voor een bedrag van 10.731 euro aan 2024 toegeschreven.

Voor de adjunct-directeur C. Bakker gold een BSD score van 364 punten, wat leidt tot een maximum jaarinkomen van 115.922 euro (1FTE/12 mnd). Na pensionering van de voormalig directeur nam de adjunct-directeur de rol van directeur aan. Sinds dat moment heeft de vereniging een eenhoofdige directie met een BSD score van 455 punten en een maximum jaarinkomen van 163.473 euro (1FTE/12 mnd).

Het werkelijke jaarinkomen van C. Bakker betrof voor zijn periode als adjunct-directeur (1FTE/9 mnd) 73.233 euro en als directeur 25.479 euro (1FTE/3MND).

Verslag van het Bestuur van It Fryske Gea 2025

Het Bestuur van de vereniging It Fryske Gea heeft in zijn vergadering van 21 april het jaarverslag en de jaarrekening over het jaar 2025 vastgesteld. Dit verslag is opgesteld overeenkomstig het bepaalde in artikel 12 lid 9 van de statuten.

Het Bestuur bestond in 2025 uit de volgende 7 personen:

Mw. J.G. Vlietstra, voorzitter;

Dhr. Dr. A. Kolhoff, vicevoorzitter;

Dhr. Ing. H. Dommerholt, secretaris;

Dhr. P.A.T. Jelsma RA, penningmeester;

Mw. Drs. Ir. M. de Wilde;

Dhr. Ing. D. Mous;

Mw. Drs. M. Ferwerda.

In de Algemene Ledenvergadering van 27 mei 2025 is één bestuurslid, de heer P. Jelsma, herbenoemd voor een periode van vier jaar. De samenstelling van het bestuur bleef ongewijzigd.

Het bestuur heeft in 2025 zes reguliere vergaderingen gehouden. Daarnaast zijn extra vergaderingen gehouden over o.a. de governance van de vereniging en de werving van een nieuwe directeur in verband met de pensionering van directeur Henk de Vries. Samen met de leden van de Raad van Toezicht heeft het bestuur een themabijeenkomst gehouden over de gevolgen van klimaatverandering.

In maart 2025 heeft het bestuur een bijeenkomst gewijd aan het evalueren van haar eigen functioneren. Daarbij is gebruik gemaakt van de deskundige begeleiding van Martha Buitenkamp.

Tijdens een aantal bijeenkomsten en veldbezoeken heeft het bestuur zich nader georiënteerd op enkele specifieke onderwerpen waar de vereniging It Fryske Gea in haar werkveld mee te maken heeft, zoals natuurontwikkeling, de veenweideproblematiek, landschap en cultuurhistorie, de stikstofproblematiek en de beschikbare budgetten voor de natuur bij de provinciale overheid. Daarbij is het bestuur geconfronteerd met zowel kansen als bedreigingen. Kansen liggen er b.v. in de natuurgebieden aan de IJsselmeerkust in het kader van de versterking van die kust door Rijkswaterstaat. Of in de mooie Lendevallei, waar het oude beekdallandschap wordt hersteld. Een bedreiging vormt het nog steeds ontbreken van een adequate stikstofaanpak door provincie en Rijk. Punten van aandacht zijn ook het gestaag teruglopend aantal leden van de vereniging en het besluit van de provincie Fryslân om met ingang van 2026 circa 3 ton te bezuinigen op de jaarlijkse boekjaarsubsidie.

Net als in voorgaande jaren heeft het bestuur een tweedaags bezoek gebracht aan een collega-landschapsorganisatie. Deze keer werd een zeer interessant en leerzaam bezoek gebracht aan het Drentse Landschap. Omgekeerd was het bestuur gastheer voor de Raden van Toezicht van resp. Het Utrechts Landschap en het Het Drentse Landschap.

Met de collega's in Groningen en Drenthe vindt regelmatig overleg plaats op bestuurlijk niveau. De directeuren en voorzitters ontmoeten elkaar drie keer per jaar en een keer per jaar is er een overleg voor alle bestuursleden. Die vond deze keer plaats in de Ennemaborg in Midwolde over het thema landschap.

De vereniging kent drie statutaire adviescommissies: de commissie Natuurkwaliteit, de commissie Cultuurhistorie en de commissie Verenigingszaken. Deze commissies voorzien het bestuur gevraagd

en ongevraagd van advies. De voorzitter en secretaris van het bestuur hebben eenmaal per jaar een overleg met de voorzitters van de adviescommissies.

Naast de drie adviescommissies kent It Fryske Gea een financiële commissie, bestaande uit twee bestuursleden en twee leden van de Raad van Toezicht en een remuneratiecommissie, bestaande uit de voorzitter en de secretaris van het bestuur.

Tijdens meerdere bijeenkomsten van de Business Club voor It Fryske Gea zijn bestuursleden aanwezig geweest om deel te nemen aan excursies en kennis te maken met betrokken ondernemers. De voorzitter van het bestuur is ook aanwezig bij de vier door It Fryske Gea georganiseerde ledenavonden.

In 2025 was It Fryske Gea betrokken bij een aantal grote projecten en thema's, waarin in samenwerking met andere partijen, belangrijke doelen voor It Fryske Gea werden nagestreefd. Voorbeelden zijn het project Wij & Wadvogels, de Vismigratierivier, het Fries Programma Waddenkust en de versterking van de IJsselmeerkust.

Er zijn belangrijke stappen gezet ten aanzien van de verdere invulling van het thema Cultuurhistorie. Er is een beleidskader vastgesteld, het aantal medewerkers is op peil gebracht, er is een inventarisatie gemaakt van het eigen bezit en er zijn prioriteiten gesteld. Ook het uitdagende project Kathûs ontwikkelt zich positief

Ondanks de financiële schikking die in 2024 is getroffen met de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) en de bezuiniging op de boekjaarsubsidie met ingang van 2026, heeft de vereniging een gezonde financiële basis. Er liggen wel enkele stevige financiële uitdagingen in de komende jaren, zoals de gevolgen van het aflopen van enkele grote erfpachtcontracten, het achterblijven van de subsidiebedragen voor het beheer van de natuurgebieden bij de feitelijke kosten en de terugloop van het aantal leden.

Het bestuur prijst zich gelukkig met de ongeveer 350 vrijwillige medewerkers, die zich met grote betrokkenheid en passie inzetten voor het werk van de vereniging. Zonder hen zou It Fryske Gea haar doelstellingen op het terrein van natuur, landschap en erfgoed niet kunnen realiseren. Zij zijn simpelweg onmisbaar. De Vereniging heeft een door het bestuur vastgesteld vrijwilligersbeleid en een medewerker vrijwilligersbeleid. Vrijwillige medewerkers worden ondersteund door de organisatie in bijvoorbeeld kleding, scholing en cursussen.

Last but not least heeft het bestuur afscheid genomen van Henk de Vries, die op 1 oktober met pensioen is gegaan. Henk heeft sinds 2012 op een zeer betrokken en deskundige wijze leidinggegeven aan de organisatie. Daar is in een drukbezochte afscheidsbijeenkomst uitvoerig bij stilgestaan.

Henk heeft veel betekend voor It Fryske Gea en voor natuur en landschap in Fryslân. Het bestuur is hem daar buitengewoon dankbaar voor.

Het bestuur is zeer ingenomen met Chris Bakker als nieuwe directeur. Hij was al adjunct-directeur bij It Fryske Gea en heeft per 1 oktober het stokje van Henk overgenomen.

Het bestuur kijkt terug op een mooi en succesvol jaar voor It Fryske Gea en dankt directie en medewerkers voor hun grote betrokkenheid en professionaliteit. Het bestuur zal zich ook in 2026 weer vol enthousiasme inzetten voor behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie in Fryslân.

Olterterp, 31 maart 2026

J.G. Vlietstra, voorzitter

Jaarverslag 2025 Raad van Toezicht

Werkzaamheden

De Raad van Toezicht (RvT) vergaderde in 2025 driemaal zelfstandig en ging eenmaal op terreinbezoek. Daarnaast werd in het najaar samen met het bestuur een terreinbezoek gebracht aan De Hege Warren en het thema klimaatadaptatie verkend. Twee keer vergaderden de voorzitter van het bestuur en de RvT met elkaar om de werkzaamheden van bestuur en raad goed op elkaar afgestemd te houden.

De RvT heeft de jaarrekening 2024 en managementletter 2024 met de accountant besproken. De jaarrekening 2024 is door de RvT goedgekeurd. Hiertoe werkt de RvT met een Financiële Commissie bestaande uit twee leden van de RvT, de penningmeester van It Fryske Gea uit het bestuur, de directeur en het hoofd financiën van de werkorganisatie. Op de ALV-vergadering van 27 mei heeft de ALV op voordracht van de RvT ingestemd met de jaarstukken en decharge verleend aan de penningmeester. Na bespreking in de Financiële Commissie is in december de begroting 2026 goedgekeurd.

De RvT wordt in haar vergaderingen door de directeur en/of leden van het MT van tijd tot tijd geïnformeerd over ontwikkelingen in en rond It Fryske Gea. In 2025 ging het over de voortgang van een aantal uitvoeringsprojecten waarin It Fryske Gea participeert.

In december is met behulp van een uitgebreide vragenlijst de jaarlijkse zelfevaluatie door de leden van de RvT gehouden. De RvT functioneert goed en wordt goed ondersteund vanuit de werkorganisatie. In overleg kan de adviesfunctie van RvT mogelijk worden versterkt. Dit geldt in ieder geval voor het traject van aanpassing van de governance en de organisatie in 2026, een aanpassing om It Fryske Gea toekomstbestendig, wendbaarder en slagvaardiger te maken.

Jaarlijkse terreinbezoeken

Op 13 september bezocht de RvT het district Zuid. Vanuit de vernieuwde schaapskooi in Bakkeveen werd het omliggende terrein verkend en werd de RvT bijgepraat over de beheerdilemma's die de wolf veroorzaakt bij de inzet van een schaapskudde. Op 28 oktober werd samen met het bestuur een bezoek gebracht aan De Hege Warren. Er was veel aandacht voor een aantal praktijkproeven om rendabele activiteiten te ontplooiën op gronden die vernat zijn om veenoxidatie te voorkomen.

Tot slot

Het jaar 2025 was ook het jaar van een directiewissel bij It Fryske Gea. We bedanken Henk de Vries voor de prettige, open en constructieve samenwerking met de Raad van Toezicht gedurende de afgelopen jaren! Wij hebben er vertrouwen in dat we deze lijn met Chris Bakker als directeur kunnen voortzetten en wensen hem succes in zijn nieuwe functie.

De RvT wil het bestuur en de werkorganisatie bedanken voor de wijze waarop in 2025 is samengewerkt. Voor de RvT was 2025 een rustig tussenjaar op weg naar verdere stappen in aanpassing van de organisatie en governance. Maar de natuur en het landschap kennen met de wisseling van de seizoenen en klimatologische uitdagingen geen rust en vragen blijvend om beheer, toezicht, uitvoering van projecten en communicatie. Dat gebeurde in 2025 en gaat in het huidige jaar gewoon door. De Raad van Toezicht constateert dat er hiervoor een stevige financiële basis ligt, zodat It Fryske Gea in staat is al deze taken goed op te pakken!

Henk Wubs
Voorzitter RvT

Besluit goedkeuring jaarrekening door de Raad van Toezicht

In artikel 21 lid 4 van de statuten van vereniging It Fryske Gea is het volgende opgenomen:

Aan de goedkeuring van de Raad van Toezicht zijn onderworpen de besluiten van het Bestuur omtrent de begroting en de jaarrekening.

Hierbij besluit de Raad van Toezicht, dat het jaarverslag en de jaarrekening van het jaar 2025, gedagtekend 7 mei 2026 zijn goedgekeurd.

Olterterp, 7 mei 2026

De Raad van Toezicht van vereniging It Fryske Gea
namens deze,

H. Wubs (voorzitter Raad van Toezicht)

Jaarrekening

Boekjaar 2025

(Bedragen * 1.000 euro's)

	<u>31 december 2025</u>	<u>31 december 2024</u>
ACTIVA		
<u>Vaste activa</u>		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
1. Website	72	83
	72	83
<i>Materiële vaste activa</i>		
2. Onroerende zaken	2.207	1.843
3. Inventarissen	2.326	2.000
4. Veestapel	18	17
	4.550	3.859
<i>Financiële vaste activa</i>		
5. Deelnemingen	0	0
6. Effecten	3.715	3.706
7. Overige vorderingen	0	47
	3.715	3.753
<u>Vlottende activa</u>		
8. Projecten	0	268
9. Debiteuren	63	292
10. Diverse vorderingen	13.331	7.458
11. Liquide middelen	9.327	5.482
	22.721	13.500
	<u>31.058</u>	<u>21.196</u>

(Bedragen * 1.000 euro's)

	<u>31 december 2025</u>	<u>31 december 2024</u>
PASSIVA		
12. Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve	9.474	7.442
Bestemmingsreserves	<u>13.302</u>	<u>7.728</u>
	22.776	15.170
Bestemmingsfondsen	<u>1.027</u>	<u>998</u>
	23.803	16.167
13. Voorzieningen		
Jubileumvoorziening	58	52
14. Langlopende schulden		
Schulden aan banken	509	1.017
Overige schulden	<u>1.704</u>	<u>1.650</u>
	2.213	2.667
15. Kortlopende schulden		
Projecten	2.145	0
Crediteuren	814	550
Overige schulden	<u>2.026</u>	<u>1.760</u>
	4.985	2.310
	<u>31.058</u>	<u>21.196</u>

(Bedragen * 1.000 euro's)

	Resultaat 2025	Begroot 2025	Resultaat 2024
Baten			
Baten van particulieren	8.106	1.542	2.086
Baten van bedrijven	11	10	16
Baten van loterijorganisaties	1.063	938	938
Baten van subsidies van overheden	7.433	9.164	7.048
Som van de geworven baten	16.613	11.654	10.087
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.550	1.531	1.437
Overige baten	132	194	280
Som van de baten	18.295	13.379	11.804
Lasten			
<u>Besteed aan de doelstellingen:</u>			
- Beheren en verwerven natuurterreinen			
Beheer	5.828	6.417	6.071
Verwerving en projecten	1.295	3.523	1.823
	7.123	9.940	7.894
- Publiek, overheid en natuur voorlichting, educatie en belangenbehartiging			
Structurele kosten	1.839	1.713	1.977
Projectmatige kosten	214	85	165
	2.052	1.798	2.142
- Erfgoed			
Structurele kosten	306	322	240
Projectmatige kosten	-	-	-
	306	322	240
- Verenigingszaken			
Structurele kosten	477	657	451
Projectmatige kosten	-	-	-
	477	657	451
	9.958	12.717	10.727
Wervingskosten	223	188	191
Kosten beheer en administratie	590	579	546
Som van de lasten	10.772	13.484	11.463
Saldo voor financiële baten en lasten	7.523	-105	341
Saldo financiële baten en lasten	113	103	38
Saldo bijzondere lasten	-	-	-3.333
Saldo van baten en lasten	7.636	-2	-2.954
Resultaat	7.636	-2	-2.954

(Bedragen * 1.000 euro's)

	Resultaat 2025	Resultaat 2024
Bestemming saldo van baten en lasten:		
Toevoeging/onttrekking aan:		
Bestemmingsreserve gebouwen	114	82
Bestemmingsreserve onderzoek en expertise	-	-34
Bestemmingsreserve activa bedrijfsvoering	691	-1.228
Bestemmingsreserve activa doelstelling	-	-1
Bestemmingsreserve waardeverschil beleggingen	13	93
Bestemmingsreserve aankopen grond	2.811	-1.324
Bestemmingsreserve schikking VGG	-54	378
Bestemmingsreserve erfgoed	1.000	-
Bestemmingsreserve educatie	1.000	-
Bestemmingsfonds redt de weidevogels	15	6
Bestemmingsfonds Terp fan de Takomst	-0	-1
Bestemmingfonds Natuurfonds	15	-
Continuïteitsreserves	2.032	-924
Saldo baten en lasten	<u>7.636</u>	<u>-2.954</u>

(Bedragen * 1.000 euro's)

	<u>2025</u>	<u>2024</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	7.636	-2.954
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen (en overige waarde veranderingen)	610	550
Mutatie voorzieningen	5	3
<i>Veranderingen in werkkapitaal</i>		
Mutatie operationele vorderingen	-5.644	-891
Mutatie voorraden	-	-
Mutatie projecten	2.413	-377
Mutatie operationele schulden	<u>-13</u>	<u>196</u>
	-3.244	-1.072
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>5.007</u>	<u>-3.473</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen (im)materiële vaste activa	-1.241	-853
Desinvestering (im)materiële vaste activa	7	1.453
Mutatie financiële vaste activa	<u>39</u>	<u>-197</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.195	404
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie langlopende schulden	54	1.650
Aflossingen van langlopende schulden	<u>-20</u>	<u>-20</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	34	1.630
Mutatie geldmiddelen	<u><u>3.845</u></u>	<u><u>-1.440</u></u>
Toelichting op de geldmiddelen		
Stand per 1 januari	5.482	6.922
Mutatie	<u>3.845</u>	<u>-1.440</u>
Stand per 31 december	<u><u>9.327</u></u>	<u><u>5.482</u></u>

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemeen

De activiteiten van It Fryske Gea bestaan voornamelijk uit natuurbeheer, alsmede het beheren van onroerende zaken. It Fryske Gea is enig aandeelhouder van Noorderleegsbuitenveld B.V. en Agrarisch Exploitaite Maatschappij Fryslân B.V.. Gezien het geringe belang in de jaarrekening van It Fryske Gea is afgezien van consolidatie op basis van art. 2:407 BW.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. De vergelijkende cijfers over 2024 zijn waar nodig aangepast aan de opstelling van de cijfers van 2025. Vermogen en resultaat zijn hierdoor niet gewijzigd. Alle bedragen zijn een veelvoud van 1.000 euro.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, Bestuur, leden RvT en andere sleutelfunctionarissen in het management van It Fryske Gea en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord.

De kasstromen uit hoofde van de financiering zijn gesplitst in kasstromen met betrekking tot de mutaties in de lening (opgenomen onder financieringsactiviteiten) en betaalde interest (opgenomen onder operationele activiteiten). De investeringen in materiële vaste activa worden opgenomen onder aftrek van de onder overige schulden voorkomende verplichtingen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de staat van baten en lasten te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van It Fryske Gea zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de staat van baten en lasten opgenomen bedragen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Dit verslag is opgesteld in overeenstemming met de richtlijn voor fondswervende instellingen zoals die door de Raad voor de Jaarverslaggeving is geplubliceerd (RJ650).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vereniging.

Website

Kosten voor de ontwikkeling van de website vallen onder de immateriële vaste activa. De investeringen van It Fryske Gea worden gewaardeerd op kostprijs onder aftrek van afschrijving. Er wordt lineair afgeschreven op basis van de gebruikelijke te verwachten levensduur. De investeringen in de website wordt in vijf jaar afgeschreven. Er is geen rekening gehouden met een restwaarde.

Onroerende zaken

Met ingang van 1996 worden de natuur- en agrarische terreinen pro memorie gewaardeerd. Reden hiervoor is, dat nagenoeg alle terreinen worden verworven met als statutaire doelstelling ze als natuurterreinen te beheren en te behouden. Tot 2012 zijn nagenoeg alle terreinen verworven met volledige overheidssubsidie met een terugbetalingsverplichting bij eventuele verplichte verkoop (voor algemeen maatschappelijk belang). Na decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies, worden de terreinen binnen NNN met een kwalitatieve verplichting verzwaard om deze als natuurterrein in stand te houden, waarbij eventuele afwaardering via de SKNL-subsidie door de provincies wordt vergoed. In het huidig boekjaar is natuurgrond aangekocht en zijn deze aankopen ten laste van het resultaat gebracht, conform de regel uit RJ 650.201.

De gebouwen en opstallen worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Er wordt lineair afgeschreven op basis van de gebruikelijke te verwachten economische levensduur. It Fryske Gea verwerkt groot onderhoud als afzonderlijke component en schrijft dit af vanaf het moment van onderhoud. Voor activa die tot en met 31 december 2018 zijn aangeschaft, wordt dit pas gedaan vanaf het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd. In beide gevallen wordt op het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd de eventuele resterende boekwaarde van de vervangen component ineens ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Indien voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar bijzondere waardeverminderingen vaste activa.

Inventarissen

De inventarissen in de terreinen en op kantoor worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Er wordt lineair afgeschreven op basis van de gebruikelijke te verwachten economische levensduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Indien voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar bijzondere waardeverminderingen vaste activa.

It Fryske Gea maakt gebruik van uitzonderingsregel RJ 650.291. Daarin staat: Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarbij het verantwoord kan zijn een investering ineens ten laste van de staat van baten en lasten te boeken. Deze omstandigheden kunnen zich voordien indien een fondsenwervende organisatie in het kader van de doelstelling een actief verwerft waarvan de toekomstige exploitatie negatief is en de organisatie het beleid heeft dit actief nooit te vervreemden. Een voorbeeld is een fondsenwervende natuurbeheerorganisatie die in het kader van haar doelstelling natuurgebieden aanschaf (eventueel met behulp van subsidie) met het doel deze zelf te beheren. De natuurbeheerorganisatie heeft het beleid deze natuurgebieden niet te vervreemden en de toekomstige exploitatie van deze gebieden is negatief.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa

De vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs.

Veestapel

De veestapel wordt bij eerste verwerking gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Vervolgens worden deze gewaardeerd tegen actuele waarde (opbrengstwaarde). Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

It Fryske Gea beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze onderneming; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover It Fryske Gea in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde. De afwaardering vindt plaats te laste van de staat van baten en lasten. Voor de vaststelling of sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar 'Bijzondere waardevermindering vaste activa'.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Transactiekosten bij aankoop van effecten en bij verkoop van effecten aan derden worden in de staat van baten en lasten verwerkt.

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten in opdracht van derden bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, en indien van toepassing verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen. Onderhanden projecten worden afzonderlijk in de balans onder vlottende activa gepresenteerd. Indien het een creditstand vertoont wordt deze gepresenteerd onder kortlopende schulden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vorzieningen

Algemeen

Vorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Jubileumvoorziening

De voorziening wordt opgenomen tegen contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder mee rekening gehouden met de blijfkans. Bij het contant maken is de disconteringsvoet gehanteerd die door het rapport werkgroep discontovoet 2025 (rijksoverheid) is vastgesteld (2,25%).

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Opbrengstverantwoording

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden verantwoord voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd en verliezen en risico's zodra zij voorzienbaar zijn.

Nalatenschappen worden verantwoord in het jaar waarin de omvang met een redelijke mate van zekerheid kan worden vastgesteld.

Projecten met daaraan verbonden subsidies, particuliere bijdragen en kosten worden in het resultaat verantwoord in het jaar waarin het project daadwerkelijk is afgerond. De eigen bijdrage welke gefinancierd wordt vanuit de Postcode Loterij wordt in het jaar van de subsidiebeschikking verantwoord.

Op basis van de RJ221 dienen projectresultaten tussentijds (POC) te worden verantwoord indien deze betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Aangezien de projectopbrengsten gelijk zijn aan de projectkosten worden de opbrengsten en kosten van projecten pas verantwoord bij de afronding van het project.

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verkoop van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Verkoopkosten en algemene beheerkosten

Onder verkoopkosten en algemeen beheerskosten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen.

Afschrijvingen materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de overige opbrengsten.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Het personeel is verzekerd bij een bedrijfstakpensioenfonds. Deze pensioenregeling zou kunnen worden aangemerkt als een toegezegd-pensioenregeling. Onder een toegezegd-pensioenregeling wordt verstaan een regeling waarbij aan werknemers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. Echter bij het in gebreke blijven van dit fonds bestaat geen directe verplichting tot het aanvullen van pensioenen anders dan een verhoging van premies.

Onder verwijzing naar bovenstaande wordt de pensioenregeling verantwoord als een toegezegde bijdrageregeling, te betalen premie wordt als last in de staat van baten en lasten verwerkt en de verschuldigde premies als verplichting op de balans opgenomen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zicht heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Subsidies inzake projecten worden verantwoord bij afronding c.q. oplevering van het project. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Kredietrisico

It Fryske Gea heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

It Fryske Gea heeft vorderingen verstrekt aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Prijrisico

It Fryske Gea loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder vlottende activa. De vereniging beheerst het marktrisico door stratificatie aan te brengen in de portefeuille, en limieten te stellen.

Rente- en kasstroomrisico

It Fryske Gea loopt met name renterisico over de rentedragende langlopende vorderingen (onder financiële vaste activa) en rentedragende langlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt It Fryske Gea risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt It Fryske Gea risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten gecontracteerd ter afdekking van het renterisico.

Toelichting op de balans

(Bedragen * 1.000 euro's)

ACTIVA

Vaste activa

Immateriële vaste activa

1.	Website	
	<u>Stand per 1 januari</u>	
	Verkrijgingsprijs	83
	Cumulatieve afschrijvingen	-
	Boekwaarde per 1 januari	<u>83</u>
	<u>Mutaties</u>	
	Investeringen	-
	Desinvesteringen	-
	Afschrijvingen	-11
	Afschrijvingen desinvesteringen	-
		<u>-11</u>
	<u>Stand per 31 december</u>	
	Verkrijgingsprijs	83
	Cumulatieve afschrijvingen	-11
	Boekwaarde per 31 december	<u><u>72</u></u>

De afschrijvingspercentage bedraagt 20%.

Materiële vaste activa

2. Onroerende zaken

	Gebouwen	Natuur- terreinen	Totaal
<u>Stand per 1 januari</u>			
Verkrijgingsprijs	3.424	294	3.718
Cumulatieve afschrijvingen	-1.874	-	-1.874
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde per 1 januari	1.550	294	1.843
<u>Mutaties</u>			
Investeringsen en verwervingen	525	-	525
Hierop verkregen overheidssubsidies	-	-	-
In gebruik name vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	-	-	-
Desinvesteringen	-11	-	-11
Waardevermindering	-	-	-
Afschrijvingen	-161	-	-161
Afschrijvingen desinvesteringen	11	-	11
	364	-	364
<u>Stand per 31 december</u>			
Verkrijgingsprijs	3.938	294	4.231
Cumulatieve afschrijvingen	-2.025	-	-2.025
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde per 31 december	1.913	294	2.207

In 2024 is een strategische investering betrokken bij een ruiling. Bij deze ruiling heeft It Fryske Gea deze investering geruild met natuurgebieden in het kader van de doelstelling en een deel ruilgrond. Het deel ruilgrond is tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd onder natuurterreinen.

Conform RJ650.201 worden natuurgebieden die in het kader van de doelstelling worden aangeschaft met het doel deze zelf te beheren, waarvan het beleid is om deze natuurgebieden niet te vervreemden en waarvan de toekomstige exploitatie negatief is ineens ten laste van het resultaat verantwoord.

Het aantal hectares natuurterrein in beheer op 31 december 2025 is 21.006 (was ultimo 2024 21.044 hectare). Hiervan is in eigendom 9.267 hectare (was ultimo 2024 9.175 hectare). De verzekerde waarde van de gebouwen is 26,8 miljoen euro (was ultimo 31 december 2024 29,2 miljoen euro).

Daling van de verzekerde waarde is het gevolg van verkoop van een gebouw.

De gebouwen zijn nodig voor de bedrijfsvoering. Dit betreft onder andere het kantoor te Olterterp en de bedrijfsgebouwen.

De natuurterreinen zijn activa in het kader van de doelstelling.

Er worden afschrijvingspercentages gehanteerd van globaal 3 tot 10%. Daarbij wordt gelet op de duurzaamheid van het gebouw en of de verbouwingsinvesteringen.

3. Inventarissen

	Terrein inventaris	Kantoor	Automatisering	Inventaris infopunt Alde Feanen	Totaal
<u>Stand per 1 januari</u>					
Verkrijgingsprijs	4.865	137	120	9	5.131
Cumulatieve afschrijvingen	-2.930	-110	-88	-4	-3.130
Boekwaarde per 1 januari	1.935	27	32	5	2.002
<u>Mutaties</u>					
Investerings	738	1	34	-	773
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	-92	-	-	-	-92
Afschrijvingen	-416	-5	-15	-2	-438
Afschrijvingen desinvesteringen	85	-	-	-	85
	315	-4	19	-3	328
<u>Stand per 31 december</u>					
Verkrijgingsprijs	5.511	138	153	9	5.811
Cumulatieve afschrijvingen	-3.261	-115	-103	-5	-3.485
Boekwaarde per 31 december	2.250	23	50	4	2.326

De inventaris terreinen bevat onder andere landbouw- en bosbouwwerktuigen, tractoren en boten. Deze inventaris wordt nagenoeg geheel direct aangewend ten behoeve van de doelstelling (activa doelstelling). De kantoorinventaris en inventaris automatisering zijn nodig voor de bedrijfsvoering.

De afschrijvingspercentages variëren van 5 tot 25% afhankelijk van de geschatte economische levensduur van de inventaris.

4. Veevastel

	District Noord	District Súd	Totaal aantal	Bedrag
Schape	-	219	219	10
Paarden	77	29	106	8
Nederlandse landgeiten	-	27	27	-
Balans per 31 december				18

De veevastel wordt aangehouden voor begrazing ten behoeve van het bevorderen van flora en/of fauna in bepaalde gebieden en is dienstig aan de doelstelling.

Financiële vaste activa

Alle vorderingen die in de financiële vaste activa zijn opgenomen hebben een resterende looptijd langer dan een jaar.

5. Deelnemingen

Balans per 1 januari	-
Aandeel in resultaat deelneming	-
Balans per 31 december	-

Het Noorderleegsbuitenveld B.V. te Olterterp

Dit betreft een 100% deelneming in Noorderleegsbuitenveld B.V.. De negatieve waarde van de deelneming à 4.756 euro is in mindering gebracht op de vordering die It Fryske Gea heeft op het Noorderleegsbuitenveld B.V..

Balans per 1 januari	-
Aandeel in resultaat deelneming	-
Balans per 31 december	-

Agrarisch Exploitatie Maatschappij Fryslân BV

Dit betreft een 100% deelneming in Agrarisch Exploitatie Maatschappij Fryslân BV. De waardering van de deelneming bedraagt 120 euro.

6. Effecten

De effecten zijn verkregen met voornamelijk liquiditeit uit erfenissen. De opbrengsten van de beleggingen worden gezien als incidenteel gezien het onvoorspelbare karakter van deze opbrengsten. Deze incidentele baten dienen ter ondersteuning van het resultaat van de structurele baten en lasten van de vereniging, nu en in de toekomst. De effecten staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon.

Ultimo 2025 is de samenstelling van de portefeuille: 25% aandelen en 75% vastrentende waarden. De effecten zijn alle beursgenoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december.

De som van de ongerealiseerde herwaarderingen bedraagt 248 duizend euro positief, hiervoor wordt in het eigen vermogen een reserve waardeverschil beleggingen aangehouden.

<i>Portefeuille Vereniging It Fryske Gea</i>	1 januari	aankopen/ verkopen	ongerealiseerd resultaat	31 december
Aandelen	960	21	-19	962
Obligaties	2.747	-25	31	2.753
Totaal	3.706	-4	13	3.715

7. Overige vorderingen

Boekwaarde per 1 januari	47
Bij: lening	0
Bij: rente	1
Af: aflossing	0
Af: aflossingsverplichting	-48
Boekwaarde per 31 december	0

De overige vorderingen betreft een lening verstrekt aan Landschapsbeheer Friesland.

De lening is voor een bedrag van 92 duizend euro. De rentevergoeding bedraagt 2%.

Aflossing bedraagt 15 duizend euro per jaar. Er zijn geen zekerheden gesteld.

De lening is in 2026 in zijn geheel afgelost.

VLOTTENDE ACTIVA

9. Debiteuren

	31-12-2025	31-12-2024
Debiteuren	72	301
Voorziening dubieuze debiteuren	-9	-9
Totaal	<u>63</u>	<u>292</u>

De voorziening dubieuze debiteuren is vastgesteld op basis van inventarisatie van de openstaande vorderingen op debiteuren per 31 december.

10. Overige vorderingen

	31-12-2025	31-12-2024
Te verrekenen subsidie Provincie verwervingen	65	65
Te verrekenen subsidie Programma Beheer en SKNL	5.624	5.612
Te ontvangen subsidie SKNL	-	544
Vooruitbetaalde kosten	71	64
Te ontvangen erfenissen en legaten	7.152	677
Te ontvangen opbrengsten terreinen	44	89
Vordering op deelneming	12	12
Te ontvangen rente	140	140
Kortlopende lening	48	150
Te vorderen omzetbelasting	6	-
Overige vorderingen	170	106
Totaal	<u>13.331</u>	<u>7.458</u>

Van erfenissen en legaten is de looptijd onbekend en moeilijk in te schatten. Alle overige vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

De kortlopende lening is in 2024 aan Landschapsbeheer Friesland verstrekt voor een bedrag van 150 duizend euro. De rentevergoeding bedraagt de 12 maands Euribor. Aflossing heeft plaatsgevonden in 2025. Er zijn geen zekerheden gesteld.

11. Liquide middelen

	31-12-2025	31-12-2024
Kas/PayPal/Buckaroo	8	7
Rabobank	1.075	128
Rabobank Jeugdkampen	1	3
Rabobank BedrijfsBonusRekening	3.150	5.000
Rabobank Spaarrekening	5.000	266
Rabobank bedrijfsspaarrekening	0	10
Rabobank Ledengelden	17	11
ING	15	29
Triodos/ABN AMRO	60	27
	<u>9.327</u>	<u>5.482</u>

Er wordt gestreefd naar een laag rekening-courantsaldo en een zo hoog mogelijk saldo op de spaarrekening. Gezien het hoge liquiditeitsaldo van de laatste jaren is gewerkt aan het opstellen van een treasury statuut. In 2014 is hier nader vorm aan gegeven, in 2025 is het statuut getoetst op actualiteit, deze toetsing op actualiteit vindt jaarlijk plaats. De aanwezige liquide middelen staan ter vrije beschikking van It Fryske Gea.

Toelichting op de balans

(Bedragen * 1.000 euro's)

PASSIVA

12. Reserves en fondsen

Reserves

Continuïteitsreserve

Het resultaat van de structurele baten en lasten en het afbreukrisico daarin, heeft het Bestuur doen besluiten te streven naar een continuïteitsreserve van 8,9 miljoen euro. De achterliggende gedachte is, om met aangepaste activiteiten 3 tot 5 jaar te kunnen doorgaan met de instandhouding van de natuurterreinen.

Op basis van de GDN richtlijn Reserves Goede Doelen bedraagt de continuïteitsreserve maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. De kosten van de werkorganisatie bedragen in 2025 9,3 miljoen euro. Dit zou uitkomen op een bedrag van ca 13,9 miljoen euro.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	7.442	8.366
Bestemming resultaat lopend boekjaar	2.032	-924
Stand per 31 december	9.474	7.442

Bestemmingreserves

De bestemmingsreserves worden in overleg met het bestuur goedgekeurd.

Reserve waardeverschil beleggingen

Bij deze reserve wordt de "niet gerealiseerde winst" op beleggingen verantwoord. Hierbij gaat het om het verschil tussen de marktwaarde en de verwervingsprijs. Jaarlijks wordt het per balansdatum niet gerealiseerde waardeverschil toegevoegd c.q. onttrokken. Indien de reserve ontoereikend is, worden de niet gerealiseerde verliezen als last in de staat van baten en lasten opgenomen.

In 2025 is de waarde van de beleggingen 248 duizend euro boven de verkrijgingsprijs.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	236	143
Bestemming resultaat lopend boekjaar	12	93
Stand per 31 december	248	236

Bestemmingsreserve gebouwen

Deze reserve is bedoeld voor o.a. het opknappen en onderhoud van het kantoor in Olterterp, de 5 bedrijfslocaties, huize Rijsterbosch, It Slotsje, het pand Schotanuswei en de in eigendom zijnde 2 boerderijen. Er is een meerjarenonderhoudsplan voor deze gebouwen gemaakt. In deze 10 jaarsplanning ingaand in 2022 bedragen de onderhoudskosten ca. 2,1 miljoen euro. Door in het verslagjaar 210 duizend euro aan de reserve toe te voegen verwacht de vereniging voldoende middelen beschikbaar te hebben voor het onderhoud in de eerste jaren van het plan. Gedurende de looptijd van het plan kan de reserve naar verwachting geleidelijk op niveau gebracht worden. In 2022 is de boekwinst van de verkoop van het bezoekercentrum ca 1.240 miljoen euro toegevoegd aan bestemmingsreserve gebouwen ter reservering voor het nieuwe bezoekerscentrum.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	3.091	3.009
Bestemming resultaat lopend boekjaar	210	210
Onttrekkingen	-96	-128
Stand per 31 december	3.205	3.091

Bestemmingsreserve aankoop grond

Sinds 2004 wordt traditioneel natuurgebied niet meer door Rijk en Provincie gesubsidieerd. Dit betekent, dat die aankopen uit eigen middelen moeten worden bekostigd. Door de verkregen middelen uit de afwaarderingssubsidie toe te wijzen aan de reserve verwacht de vereniging o.a. initiatieven uit Natuur mei de mienskip te kunnen financieren.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	163	1.487
Onttrekking aankopen	-89	-1.324
Bestemming resultaat inclusief toevoeging vanuit de Postcode Loterij	2.900	-
Stand per 31 december	<u>2.974</u>	<u>163</u>

Bestemmingsreserve schikking VGG

De tweede betaling ad 37 miljoen euro inzake de schikking moet uiterlijk 1 januari 2032 door de TBO's worden voldaan. De totale impact van de indexering is derhalve maximaal 6 jaar indexering. Er is een bestemmingsreserve gevormd ter hoogte van de indexering over de periode 1 januari 2026 tot 1 januari 2032.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	378	-
Indexering tweede tranche schikking VGG 2025-2031	-	378
Onttrekkingen	-54	-
Stand per 31 december	<u>324</u>	<u>378</u>

Bestemmingsreserve erfgoed

De bestemmingsreserve voor erfgoed is gevormd om toekomstige activiteiten en projecten op het gebied van erfgoed te financieren die direct bijdragen aan de realisatie van de doelstelling van de vereniging.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	-	-
Onttrekkingen	-	-
Bestemming resultaat inclusief toevoeging vanuit de Postcode Loterij	1.000	-
Stand per 31 december	<u>1.000</u>	<u>-</u>

Bestemmingsreserve educatie

De bestemmingsreserve voor educatie is gevormd om toekomstige educatieve activiteiten te financieren die direct bijdragen aan de realisatie van de doelstelling van de vereniging.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	-	-
Onttrekkingen	-	-
Bestemming resultaat inclusief toevoeging vanuit de Postcode Loterij	1.000	-
Stand per 31 december	<u>1.000</u>	<u>-</u>

Reserve activa bedrijfsvoering

Alle gebouwen, vee en inventaris zijn benodigd voor de bedrijfsvoering/doelstelling.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	3.860	5.089
Mutatie onroerende zaken	364	-1.202
Mutatie inventaris terreinen/kantoor	328	-25
Mutatie veestapel	1	-1
	<hr/>	<hr/>
	692	-1.229
Stand per 31 december	4.552	3.860

Reserve activa doelstelling

Voorraden in het kader van de doelstellingen per 31 december

Voorraden		0
Met eigen vermogen gefinancierd		<hr/>
		0

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	-	2
Mutatie voorraden	-	-2
Stand per 31 december	<hr/>	<hr/>
	-	-

Bestemmingsfonds Mw. W. J. Heymeijer

In 2011 heeft de vereniging een erfenis ontvangen van Mw. W. J. Heymeijer. In het testament wordt aangegeven dat de middelen bedoeld zijn voor projecten in de Lendevallei en de Alde Feanen.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	905	905
Toevoeging	-	-
Stand per 31 december	<hr/>	<hr/>
	905	905

Bestemmingsfonds Red de weidevogels

In 2018 heeft It Fryske Gea een verzoek gedaan aan haar leden voor een bijdrage om de aankoop van geschikte weidevogelgrond mogelijk te maken. It Fryske Gea wil graag grond aankopen en beheren, zodat de weidevogel zich weer thuis voelt in Fryslân. In 2019 is het grootste deel van deze bijdrages aangewend om grond voor de weidevogel in de Heanmar te kopen.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	67	61
Onttrekking aankoop	-	-
Toevoeging lopend boekjaar	15	6
Stand per 31 december	<hr/>	<hr/>
	82	67

Bestemmingfonds Terp fan de Takomst

In 2022 zijn er opbrengsten verantwoord inzake ureninzet en voorbereiding opening van Terp fan de Takomst. De penvoerder van dit project is Vereniging Dorpsbelang Bije e.o. Na de opening is de Terp fan de Takomst overgedragen aan It Fryske Gea.

Het bedrag in deze bestemmingfonds wordt besteed aan toekomstig beheer en onderhoud aan de Terp fan de Takomst.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	27	28
Onttrekking lopend boekjaar	-0	-1
Stand per 31 december	<u>27</u>	<u>27</u>

Bestemmingfonds Natuurfonds

Ter gelegenheid van het afscheid van de directeur kon men een bijdrage doen aan het Natuurfonds.

In 2026 volgt de officiële lancering met een campagne en extra aandacht voor de Friese natuur.

Met het bedrag in deze bestemmingsfonds kan It Fryske Gea strategisch gelegen gebieden aankopen, natuur versterken en leefruimte creëren voor planten en dieren.

	31-12-2025	31-12-2024
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging lopend boekjaar	15	-
Stand per 31 december	<u>15</u>	<u>-</u>

Reserves en fondsen totaal

	31-12-2025	31-12-2024
Continuïteitsreserve	9.474	7.442
Bestemmingsreserves	13.302	7.728
Bestemmingsfondsen	1.027	998
Stand per 31 december	<u>23.803</u>	<u>16.167</u>

Mutaties in de bestemmingsreserves vinden alleen plaats onder de beperkende voorwaarde dat deze goedgekeurd zijn door het Bestuur.

13. Jubileumvoorziening

De voorziening jubilea, die is gevormd voor de verwachte jubileumuitkeringen gedurende het dienstverband bedraagt ultimo boekjaar 2025 58 duizend euro (2024: 52 duizend euro).

14. Langlopende schulden

	31-12-2025	31-12-2024
<i>Schulden aan banken</i>	509	1.017
<i>Overige schulden</i>	1.704	1.650
	<u>2.213</u>	<u>2.667</u>

	<i>Schulden aan banken</i>	<i>Overige schulden</i>
Verloopoverzicht:		
Saldo per 1 januari 2025	1.525	1.650
Opname lening	-	54
Aflossing lening	-	-20
Aflossingsverplichting komend boekjaar	-1.016	-
Saldo per 31 december 2025	<u>509</u>	<u>1.684</u>

Waarvan:

looptijd < 1 jaar	1.016	-
looptijd > 1 en < 5 jaar	509	-
looptijd > 5 jaar	-	1.704

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn.

Schulden aan banken

Deze lening is in 2022 afgesloten voor aankopen van percelen in Warkumerwaard. Dit betreft een lening van 1.525 duizend euro. De looptijd van de lening is 60 maanden. De rente bedraagt IRS 5 jaar + 2,75%.

Er is sprake van een lineaire aflossing in gelijke termijnen, waarbij voor de eerste 24 maanden de aflossing van de lening wordt opgeschort.

De geplande aflossing van december 2025 heeft plaatsgevonden in januari 2026, naar verwachting zal er in december 2026 eveneens een aflossing plaatsvinden, waardoor de aflossingsverplichting op 1.016 duizend euro uitkomt. Als zekerheid is er pandrecht gevestigd op aantal percelen op de Warkumerwaard ter waarde van 1,5 miljoen euro.

Overige schulden

Schuld 1, saldo 31 december 2025 1.704 duizend euro:

Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van de schikking circa 77 miljoen euro storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. In het boekjaar 2024 is reeds 40 miljoen euro gestort. Per 31 december is derhalve nog 37 miljoen te betalen. De tweede betaling ad 37 miljoen euro wordt voorafgaand aan de betaling geïndexeerd tegen peildatum 1 januari 2023. Indexering vindt plaats op grond van het CBS indexcijfer CPI alle huishoudens'. De jaarlijkse indexering wordt jaarlijks als rentelast verwerkt in het resultaat van het betreffende jaar en tegelijkertijd toegevoegd aan de schuld op lange termijn. De tweede betaling ad 37 miljoen euro moet uiterlijk 1 januari 2032 door de TBO's worden voldaan. De maximale verschuldigde indexatie bedraagt 3,5% per jaar. Per 31 december bedraagt de maximale restant looptijd 6 jaar. De totale impact van de indexering is derhalve maximaal 6 jaren indexering. De TBO's hebben een recht van vervroegde betaling van (een deel) van de verschuldigde bedragen in dit kader.

15. Kortlopende schulden

Alle schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

	31-12-2025	31-12-2024
<i>Crediteuren</i>	814	550

Projecten

Naast de reguliere kerntaken worden veel projecten uitgevoerd met (grotendeels) als doel de inrichting van terreinen, onderzoeken, inventarisatie monitoring en publieksvoorzieningen. Op 31 december van het boekjaar is de financiële stand van zaken van de onderhanden projecten als volgt samen te vatten:

	31-12-2025	31-12-2024
<u>Toezeggingen:</u>		
Overheidsbijdragen	6.804	4.073
Bijdragen particuliere instellingen	2.040	1.016
Aangewende middelen de Postcode Loterij	1.110	1.008
Eigen bijdrage It Fryske Gea	231	229
	<u>10.186</u>	<u>6.326</u>
Lopende uitvoeringskosten	-4.654	-4.316
Beschikbaar binnen toezeggingen (credit)	<u>5.532</u>	<u>2.010</u>
Toezeggingen (credit)	10.186	6.326
Nog te vorderen toezeggingen (debet)	-3.387	-2.278
Ontvangen	<u>6.799</u>	<u>4.047</u>
Uitgegeven	-4.654	-4.316
Balans per 31 december	<u>2.145</u>	<u>-268</u>

Uit bovenstaande opstelling blijkt, dat de toezeggingen 5,5 miljoen euro hoger zijn dan de tot nu toe gemaakte kosten. De verwachting is, dat we de projecten voor dit bedrag kunnen afronden. Van de toezeggingen is echter nog te vorderen 3,3 miljoen euro. Het werkelijk ontvangen bedrag is 6,8 miljoen euro. Per saldo is 2.145 duizend euro minder uitgegeven dan ontvangen, derhalve is dit bedrag onder de passiva opgenomen.

Een specificatie van de projecten is als bijlage opgenomen.

Overige schulden

Vooruitontvangen gelden	188	319
Niet opgenomen vakantiedagen	260	248
Toegezegde bijdragen projecten derden	30	33
Te betalen vakantietoeslag	174	162
Te betalen loonheffing	107	98
Te betalen pensioen en zekerheid	110	51
Lening kortlopend	1.016	508
Te verrekenen omzetbelasting	-	8
Overige schulden	140	310
	<u>2.025</u>	<u>1.740</u>

Door uitruil dan wel verkoop van percelen natuurgrond verkregen met subsidies ontstaat een voorwaardelijke verplichting aan de provincie Friesland. Deze verplichting vervalt bij verwerving van nieuwe natuurgrond. Deze voorwaardelijke verplichting opgenomen onder vooruitontvangen gelden bedraagt in 2025 132 duizend euro.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**Voorwaardelijke verplichtingen**Terugbetalingsverplichting bij verkoop

Bij terreinen die tot 2012 zijn verworven met volledige overheidssubsidie, met als verplichting ze als natuurterreinen te beheren en te behouden, is bij eventuele verkoop sprake van een terugbetalingsverplichting aan de provincie Friesland. De terugbetalingsverplichting zal nooit hoger zijn dan opbrengst van de verkoop.

Meerjarige financiële verplichtingen*Huurverplichting*

Ter huisvesting van de medewerkers educatie (voorheen gevestigd in het bezoekerscentrum) wordt er een bedrijfsruimte gehuurd in Earnewald.

De huurverplichting tot het einde van het contract bedraagt 67,5 duizend euro. De huurtermijnen < 1 jaar bedraagt 30 duizend euro en de huurverplichting van huurtermijnen > 1 jaar en < 5 jaar bedraagt 37,5 duizend euro.

Terugvorderbaarheid van een (deel) van de kwijtschelding ad 37 miljoen euro en hiermee samenhangend pandrecht

Mochten de TBO's onverhoopt in de toekomst toch nog subsidies en/of de rente daarover moeten terugbetalen, dan kunnen zij onder bepaalde omstandigheden aanspraak maken op terugbetaling van (een deel van) het door TBO's aan het Fonds betaalde bedrag. Voor die situatie heeft het Fonds zekerheid gesteld aan de TBO's in de vorm van de toekomstige vestiging van een pandrecht ten behoeve van de TBO's voor maximaal 37 miljoen euro plus de indexering op grond van het CBS indexcijfer 'CPI alle huishoudens', reeks 2015=100.

Er geldt een maximale indexering van 3,5% per jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(Bedragen * 1.000 euro's)

Baten

Baten van particulieren	2025	<i>begroting</i>	2024
Contributies	724	725	754
Giften en bijdragen	50	60	45
Structurele bijdragen	774	785	800
Particuliere incidentele giften en bijdragen	19	-	6
Erfenissen en legaten	7.039	250	1.079
Bijdragen projecten particuliere organisaties	273	506	201
Incidentele bijdragen	7.332	756	1.287
Totaal baten van particulieren	8.106	1.541	2.086
Baten van bedrijven			
Sponsoring	0	10	0
Giften en bijdragen	11	0	16
	11	10	16
Baten van loterijorganisaties			
Bijdrage van de Postcode Loterij	1.063	938	938

Bijdrage de Postcode Loterij

It Fryske Gea is partner van de Postcode Loterij en ontvangt in die hoedanigheid een meerjarige bijdrage. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kunnen wij ons inzetten voor de bescherming van natuur, landschap, erfgoed en de betrokkenheid van mensen hierbij. En kunnen we werken aan projecten. In 2025 heeft de Postcode Loterij weer een overeenkomst voor de komende vijf jaar met ons afgesloten. Daar zijn we uiteraard blij mee: goed nieuws voor mens en natuur.

Baten subsidies van overheden		2025	<i>begroting</i>	2024
Budgetovereenkomst Provincie	*	810	980	948
Subsidie toezicht NB-wet		162	157	162
Subsidie regeling SNL beheer		5.507	5.467	5.491
Subsidie monitoring Rijk		187	187	187
Subsidie infopunt Alde Feanen		42		45
Diverse subsidies		134	125	143
Subsidie overheid aankopen en projecten	**	592	2.249	71
Totaal baten van subsidies en overheden		7.433	9.165	7.048

Projecten worden in de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de financiële afwikkeling volledig is afgerond. Op basis van de RJ221 dienen projectresultaten tussentijds (POC) te worden verantwoord indien deze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Aangezien de projectopbrengsten gelijk zijn aan de projectkosten worden de opbrengsten en kosten van projecten pas verantwoord bij de afronding van het project.

De totale opbrengsten uit projecten en particulieren (212 duizend euro) en overheden (592 duizend euro) bedragen tezamen 804 duizend euro.

De ontvangen subsidie van projecten hebben een incidenteel karakter.

* In de budgetovereenkomst met de Provincie worden de volgende producten onderscheiden: Natuurbeheer, Landschap, Onderzoek, Recreatie, Educatie, Beleidsadvies en gebiedsontwikkeling Erfgoed en Verenigingsactiviteiten. Afrekening hiervan gebeurt afzonderlijk naast de jaarrekening omdat de opstelling van cijfers op een paar punten verschilt.

** In de begroting is opgenomen dat een aantal grote projecten in 2025 zouden worden afgerond. Deze projecten lopen langer door en zijn dus niet afgerond in 2025, waardoor de realisatie afwijkt van de begroting.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten /diensten

		2025	<i>begroting</i>	2024
Huren, pachten en overige opbrengsten terreinbeheer		1.425	1.531	1.315
Baten infopunt Alde Feanen		124	194	121
Totaal baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten		1.550	1.725	1.436

Overige baten	2025	<i>begroting</i>	2024
Inruil/verkoop materiële activa	59	-	42
Diversen	73	194	238
Totaal overige baten	132	194	280

Saldo financiële baten en lasten	2025	<i>begroting</i>	2024
Intrest obligatiefondsen	34	-	25
Dividend aandelen	15	-	14
Gerealiseerde koersresultaat	5	-	83
Ongerealiseerd koersresultaat	13	-	93
Rente banksaldi en leningen	127	-	60
Indexatie '23 en '24 eerste transactie natuurfonds	-	-	-102
Indexatie '23 en '24 tweede tranche natuurfonds	-	-	-108
Indexatie '25 tweede tranche natuurfonds	-54	-	-
Totaal financiële baten	140	130	65
Kosten beleggingen	-27	-27	-27
Netto resultaat	113	103	37

De stijging van de financiële baten ten opzichte van voorgaand jaar is voornamelijk toe te schrijven aan de ontvangen rente op banksaldi.

In de toelichting op de balans bij de post effecten wordt een beknopte toelichting gegeven over het beleggingsbeleid.

Bijzondere lasten	2025	<i>begroting</i>	2024
Bijdrage particuliere natuurfonds	-	-	3.208
Bijdrage kostenvergoeding advocaatkosten natuurfonds	-	-	125
	-	-	3.333

Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van de schikking circa 77 miljoen euro storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen.

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

(Bedragen * 1.000 euro's)	Doelstelling		Erfgoed	Verenigings- zaken	Wervings- kosten	Kosten beheer en administratie	Totaal 2025	Begroot 2025	Totaal 2024
	Beheren en verwerven van natuur- terreinen	Publiek, overheid en natuur- voorlichting educatie en belangen- behartiging							
Aankopen en verwervingen *	89	-	-	-	-	-	89	469	1.324
Projecten doelstellingen *	1.206	214	-	-	-	-	1.420	3.139	664
Salarissen	2.591	995	230	144	105	442	4.506	4.580	4.034
Overige personeelskosten	301	147	27	17	71	51	613	394	781
Reiskosten	28	14	3	2	1	5	52	66	53
Bureaunkosten	377	106	19	23	28	37	591	599	592
Magazine en voorlichting	-	-	-	263	5	-	268	288	268
Natuurkwaliteit, cultuurhistorie en beleid	97	22	-	-	-	-	119	487	480
Infopunt Alde Feanen	-	351	-	-	-	-	351	350	375
Huisvesting	143	70	13	8	6	24	264	527	324
Verzekeringen	65	31	6	4	3	11	119	131	142
Belastingen / vaste lasten	159	5	1	1	0	2	167	180	208
Kosten terreinen	1.552	48	-	-	-	-	1.600	1.724	1.669
Afschrijvingen	515	50	9	16	4	17	612	549	550
	<u>7.123</u>	<u>2.052</u>	<u>306</u>	<u>477</u>	<u>223</u>	<u>590</u>	<u>10.771</u>	<u>13.483</u>	<u>11.463</u>

* In de begroting is opgenomen dat een aantal grote projecten in 2025 zouden worden afgerond. Deze projecten lopen langer door en zijn dus niet afgerond in 2025, waardoor de realisatie afwijkt van de begroting.

Toelichting op de specificatie en verdeling kosten naar bestemming

(Bedragen * 1.000 euro's)

Algemeen

De toerekening van kosten geschiedt op basis van besteding van tijd en middelen. De salariskosten van iedere medewerker wordt afzonderlijk toegekend aan de doelstellingen, wervingskosten en beheer en administratie. Deze toedeling van de salariskosten en die van de overige kosten worden ieder jaar opnieuw getoetst. Datzelfde gebeurt ook met de baten.

Verwerving natuurterreinen en projecten

In 2025 werden meerdere kleine hectare natuurterreinen verworven of in beheer genomen. Daarnaast heeft er een grondruil plaatsgevonden waarbij It Fryske Gea ruilgrond heeft geruild met natuurgebieden in het kader van de doelstelling. Vanuit de Postcode Loterij is een bedrag gereserveerd in de bestemmingsreserve voor grondaankopen in de komende jaren.

De gelden van de Postcode Loterij worden ingezet voor projecten, verwerving van natuurterreinen en incidentele of tijdelijke kosten voor versterking van de organisatie. De middelen zijn als volgt besteed:

Beheren en verwerven natuurterreinen

	Totaal kosten	Bijdragen overheid	Bijdragen particulier	Postcode Loterij	Eigen middelen
Verwerving natuurterreinen	89	-	-	186	-97

Projecten beheer

Inrichting terreinen	1.035	592	251	190	1
Onderzoek en monitoring	14	-	15	-	-
Aanpassing bedrijfsgebouwen	89	-	-	89	-0
Aanpassing automatisering	50	-	-	50	-
Extra materieel en inventaris terreinen	9	-	-	9	-
Diversen versteking organisatie	11	-	-	-	11
	1.206	593	266	337	11

Publiek, overheid en natuur

Publieksvoorzieningen	172	-	-	172	0
Voorlichting en educatie	42	-	7	24	11
	214	-	7	196	11

Verenigingzaken

Verenigingzaken	-	-	-	-	-
-----------------	---	---	---	---	---

Toegevoegd aan de reserves

Toegevoegd aan de reserves	-	-	-	344	-
----------------------------	---	---	---	-----	---

Specificatie salarissen

	2025	Begroting	2024
Bruto salarissen	3.640	3.636	3.273
Werkgeverslasten	818	779	713
Pensioenlasten	477	533	426
Reiskosten woon-werk verkeer	110	106	100
Uitkeringen i.v.m. ziekte	-142	-74	-167
Doorbelaste kosten	-414	-400	-353
Vrijval/toevoeging voorziening personele kosten	19	-	42
Totaal	4.506	4.580	4.035

Opmerkingen in het kader van de WNT (Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen)

Als topfunctionarissen worden beschouwd: Bestuur, Directie en leden Raad van Toezicht. Leden van het Bestuur en Raad van Toezicht zijn vrijwilligers, hebben geen dienstverband en bezoldiging. Zij ontvangen alleen een reiskosten/onkosten vergoeding. De Raad van Toezicht (RvT) is het toezichthoudend orgaan.

WNT verantwoording It Fryske Gea

De WNT is van toepassing op It Fryske Gea. Het voor It Fryske Gea toepasselijke bezoldingsmaximum is in 2025 246.000 euro (algemeen bezoldigingsmaximum).

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1.000	Dr. H.J. de Vries	Dr. C. Bakker	Dr. C. Bakker
Functiegegevens	Directeur	Adjunct - directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1-09/10	1/1-30/09	1/10-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	111	73	25
Beloningen betaalbaar op termijn	24	8	9
<i>Subtotaal</i>	<i>135</i>	<i>81</i>	<i>34</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	190	185	62
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	135	81	34
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2024			
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1-31/12	1/1-31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	
Dienstbetrekking	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	114	92	
Beloningen betaalbaar op termijn	26	16	
<i>Subtotaal</i>	<i>140</i>	<i>108</i>	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233	233	
Bezoldiging	140	108	

Leidinggevend Bestuur

BESTUUR	FUNCTIE
Mw. J. Vlietstra	Voorzitter Bestuur 01/01-31/12
A. Kolhoff	Vice Voorzitter 01/01-31/12
Dhr. P.A.T. Jelsma RA	Penningmeester 01/01-31/12
Ing. H. Dommerholt	Secretaris 01/01-31/12
Mw. Drs. M. Ferwerda	Lid Bestuur 01/01-31/12
Ing. D. Mous	Lid Bestuur 01/01-31/12
Mw. M. de Wilde	Lid Bestuur 01/01-31/12

Toezichtoudende Functionarissen

RAAD VAN TOEZICHT	FUNCTIE
Ing. H. Wubs	Voorzitter RvT 01/01-31/12
Y.G.L. Bouma RA RV	Lid Rvt 01/01-31/12
Mw. Drs. M. Skotnicki - Hoogland	Lid RvT 01/01-31/12

Bestuurders en toezichthouders met een vergoeding/beloning die op of onder de maximale vrijwilligersbijdrage van 2.100 euro vallen, worden beschouwd als onbezoldigd. Indien de vergoeding/beloning onbekend was maar de bestuurder/toezichthouder door de instelling als onbezoldigd werden aangegeven, is de vaste beloning op 0 euro gezet.

Naast de in de tabel vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2025 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Het Bestuur komt enkele malen per jaar bijeen, daar het lastig is op basis hiervan te bepalen hoeveel fte dit betreft is deze PM opgenomen in de hiervoor gepresenteerde tabellen.

Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de "Beleidsregels WNT 2025 bij inwerktreding van de Evaluatiewet WNT" inzake de toepassing van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector met ingang van 1 januari 2025 van toepassing. De door It Fryske Gea uitgekeerde salarissen en vergoedingen aan Bestuurders vallen binnen de WNT gestelde maxima.

Bezoldiging directie

Voor de arbeidsvoorwaarden van de directie is uit het Bestuur een commissie voor de arbeidsvoorwaarden van de directeur en adjunct-directeur samengesteld. Het salaris van de directeur en adjunct-directeur is vastgesteld na raadpleging van andere goede doelen organisaties in de sector. De functie van directeur en adjunct-directeur betreft een full-time functie. Er is geen 13e maand en er worden geen bonussen verstrekt. Zowel het dienstverband voor directeur als adjunct-directeur betreft een dienstverband voor onbepaalde tijd gedurende het gehele boekjaar.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt It Fryske Gea de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij It Fryske Gea vond plaats door het Bestuur. Dit leidde tot een zogenaamde BSD score van 396 punten met een maximaal jaarinkomen van 129.292 eur (1FTE/12mnd) voor de directeur en een BSD score van 364 punten met een maximaal jaarinkomen van 115.922 euro (1FTE/12mnd) voor de adjunct-directeur. Na pensionering van de voormalig directeur heeft de vereniging een eenhoofdige directie met een BSD score van 455 punten en een maximum jaarinkomen van 163.473 euro 1FTE/12mnd).

Bezoldiging Directie en Bestuurders conform het model van Goede Doelen Nederland x € 1.000

Bezoldiging Directie: Format Goede Doelen Nederland inclusief sociale lasten

Naam	H.J. de Vries	C. Bakker	C. Bakker
Functie	Directeur	Adjunct-directeur	Directeur

Dienstverband			
Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald	onbepaald
uren	37	37	37
parttime percentage	100	100	100
periode	1/1-09/10	1/1-30/09	1/10-31/12

Bezoldiging (EUR)

Jaarinkomen				
bruto loon/salaris	85	66	25	
vakantiegeld	13	7	0	
vaste eindejrsuitkering	-	-	-	
jubileumuitkering	-	-	-	
uitbetaling niet opgenomen vakantiedagen	13	-	-	
Totaal	111	73	25	
Belaste vergoedingen/bijtellingsen	0	0	0	0
Pensioenlasten (wg deel)	24	8		9
Pensioencompensatie	-	-		-
Overige beloningen op termijn	-	-		-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-		-
Totaal bezoldiging 2025	135	81		34
<i>Totaal bezoldiging 2024</i>	<i>140</i>	<i>##</i>		<i>0</i>

Toelichting bij de verantwoording conform Goede Doelen Nederland:

Het jaarinkomen van de directeur blijft binnen het maximum van 129.292 euro (volgens de regeling beloning directeuren van goede doelen (basis BSD score)). Het jaarinkomen van de adjunct-directeur blijft binnen het maximum van 115.922 euro (de regeling beloning directeuren van goede doelen (basis BSD score)). Het jaarinkomen van de nieuwe directeur blijft binnen het maximum van 163.473 euro (de regeling beloning directeuren van goede doelen (basis BSD score)).

Ook het jaarinkomen, belaste vergoedingen/bijtellingsen en pensioenlasten en overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van 246.000 euro per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen wij naar hoofdstuk bezoldiging directie in het jaarverslag.

Specificatie bureaunkosten	<i>2025</i>	<i>Begroting</i>	<i>2024</i>
Deelname De Landschappen	75	75	97
Deelnames derden	84	62	89
Kosten fondsenverwerving	9	10	9
Accountantskosten	71	59	54
Juridische advisering	15	40	9
Contributies en abonnementen	9	10	10
Bankkosten	9	15	10
Mobiele telefoonnet	41	47	41
Kosten automatisering	173	174	167
Telefoon	1	1	-
Kantoorbenodigdheden	7	8	11
Drukwerk, folders en mailing	2	1	-
Porto	19	25	20
Kopieerkosten	5	6	5
Diverse bureaunkosten	73	65	70
Totaal	591	598	592

Accountantshonoraria

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	<i>2025</i>	<i>2024</i>
Controle van de jaarrekening	62	56
Andere controlewerkzaamheden	6	-
Fiscale advisering	-	-
Andere niet controlediensten	-	-
	<u>68</u>	<u>56</u>

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij It Fryske Gea zijn uitgevoerd door Bentacera, bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisatie).

Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2024 en 2025, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

Specificatie huisvesting	<i>2025</i>	<i>Begroting</i>	<i>2024</i>
Gas, water en licht	60	72	63
Onderhoud gebouwen	96	349	128
Schoonmaak gebouwen	49	49	52
Overige kosten gebouwen	59	57	81
Totaal	264	527	324

Specificatie belastingen / vaste lasten	2025	Begroting	2024
Waterschapslasten	121	133	112
Gemeentelijke belastingen	19	20	20
Ruilverkavelingsrente	10	8	11
Registratie- en toetsingskosten pachten	31	18	37
Diverse vaste lasten	-14	1	28
Totaal	167	180	208

Specificatie kosten terreinen	2025	Begroting	2024
Gereedschappen en materialen	519	544	520
Werk derden	842	1.022	850
Beheer Slachtedyk	95	85	96
Bedrijfskleding	25	29	24
Drukbegrazing	12	-	47
Diverse terreinen	108	44	132
Totaal	1.600	1.724	1.669

Specificatie wervingskosten	2025	Begroting	2024
Personele kosten	175	131	146
Reiskosten	1	2	1
Bureaunkosten	28	26	26
Kosten voorlichting en magazine	5	6	5
Kosten huisvesting en diversen	9	19	9
Verzekeringen		4	
Belastingen / vaste lasten		-	
Afschrijvingen	4	-	3
Totaal	223	188	190

Personeelsbestand

Gemiddeld aantal personeelsleden (fte):	2025	Begroting	2024
Kantoor	30	27	27
Beheer	36	37	35
Totaal	66	64	62

Er zijn geen werknemers buiten Nederland werkzaam.

Bestuur en Raad van Toezicht

Er vindt geen bezoldiging plaats aan de leden van het Bestuur en de Raad van Toezicht. Ook zijn aan hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt. Aan leden van het Bestuur en Raad van Toezicht wordt de mogelijkheid geboden reiskosten te declareren voor het bezoeken van vergaderingen en bijeenkomsten. Er zijn in 2025 geen kosten vergoed.

Overige toelichtingen

Bestuurlijke en financiële betrokkenheid bij andere instellingen en organisaties

Het Noorderleegsbuitenveld B.V.

Sind 30 december 1996 is It Fryske Gea enig aandeelhouder van het Noorderleegsbuitenveld B.V.. De B.V. is overgenomen in het kader van aankoop van gronden in Noord Friesland Buitendijks. Dit Fryske Gea, als rechtspersoon, is directeur. De leden van het dagelijkse Bestuur vormen de Raad van Commissarissen. De deelname wordt in de balans verantwoord. Er vinden geen activiteiten meer plaats. Bij de overname van aandelen is de verplichting aangegaan de B.V. niet te liquideren, voordat tenminste 8 kalenderjaren zijn verstreken na de aandelenoverdracht, deze termijn is inmiddels verstreken.

Agrarisch Exploitatie Maatschappij Fryslân BV

It Fryske Gea is enig aandeelhouder van de op 23 december 2024 opgerichte Agrarisch Exploitatie Maatschappij Fryslân B.V. De B.V. is opgericht voor het exploiteren vaneen melkveebedrijf. Dit Fryske Gea, als rechtspersoon, is directeur. De leden van het dagelijkse Bestuur vormen de Raad van Commissarissen. De deelname wordt in de balans verantwoord.

It Broedsje

In 2019 is Stichting It Broedsje opgericht, met als doel het gelijknamige kunstwerk It Broedsje te realiseren. It Fryske Gea neemt samen met het Friese Milieu Federatie zitting in het stichtingsbestuur.

Landschapsbeheer Friesland

Vereniging It Fryske Gea en Stichting Landschapsbeheer Friesland hebben besloten om per 1 januari 2021 intensief te gaan samenwerken. Met het bundelen van de krachten kunnen de organisaties beter opkomen voor de belangen van het Friese Landschap.

Aan het bestuur en de Raad van Toezicht van It Fryske Gea

CONTROLEVERKLARING ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van It Fryske Gea te Olterterp gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van It Fryske Gea per 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen en de bepaling van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2025;
2. de winst- en verliesrekening over 2025;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen en
4. de verantwoording in het kader van de WNT, onderdeel uitmakend van "Overige toelichting" op de staat van baten en lasten.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van It Fryske Gea zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag van het Bestuur van It Fryske Gea 2025;
- doelstelling It Fryske Gea;
- verantwoordingsverklaring Code Goed Bestuur voor goede doelen;
- risicomanagement;
- de organisatie;
- bezoldiging directie;
- financieel perspectief;
- verslag van de directie;
- de begroting staat van baten en lasten 2025 en
- besluit goedkeuring jaarrekening door de Raad van Toezicht van vereniging It Fryske Gea te Olterterp.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende instellingen is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten.

Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 12 mei 2026

Bentacera Registeraccountants B.V.

V.J. Keidel AA RA

(Bedragen * 1.000 euro's)

	Resultaat 2025	Structurele baten en lasten	Bijzondere baten en lasten
Baten			
Baten van particulieren	8.106	774	7.332
Baten van bedrijven	11	-	11
Baten van loterijorganisaties	1.063	-	1.063
Baten van subsidies van overheden	7.433	6.841	592
Som van de geworven baten	16.614	7.615	8.998
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.550	1.550	-
Overige baten	132	-	132
Som van de baten	18.295	9.165	9.130
Lasten			
<u>Besteed aan de doelstellingen:</u>			
- Beheren en verwerven natuurterreinen			
Beheer	5.828	5.828	-
Verwerving en projecten *	1.295	-	1.295
	7.123	5.828	1.295
- Publiek, overheid en natuur voorlichting, educatie en belangenbehartiging			
Structurele kosten	1.839	1.839	-
Projectmatige kosten	214	-	214
	2.052	1.839	214
- Erfgoed			
Structurele kosten	306	306	-
Projectmatige kosten	-	-	-
	306	306	-
- Verenigingszaken			
Structurele kosten	477	477	-
Projectmatige kosten	-	-	-
	477	477	-
	9.958	8.450	1.509
Wervingskosten	223	223	-
Kosten beheer en administratie	590	590	-
Som van de lasten	10.772	9.264	1.509
Saldo voor financiële baten en lasten	7.523	-98	7.621
Sado financiële baten en lasten	113	-	113
Saldo bijzondere lasten	-	-	-
Saldo van baten en lasten	7.636	-98	7.734
Resultaat	7.636	-98	7.734

Overzicht projecten		2025					
omschrijving	subsidies					gemaakte	saldo project
	overheid		Postcode	eigen	totaal	kosten	
	overig	Loterij	bijdrage		tm 2025	Stand OHW	
			IFG				
P240-17 Koppelkansen Friese ijsselmeer Algemeen	292.792	0	117.351		410.143	425.454	15.311
P261-18 Herinrichtingsplan Huize Olterterp	129.166	558.300	200.938		888.405	235.465	-652.940
P276-19 Schutsluisje en loopbrug Smalle Ee	0	108.030	27.046		135.076	111.144	-23.932
P288-20 Wij & Wadvogel - Peazemerlannen	484.603	50.000	13.000		547.603	650.609	103.006
P289-20 Wij & Wadvogel -Ferwert Bûtendijks	899.083	20.784	20.000		939.867	925.266	-14.601
P321-21 Nieuw BC It Fryske Gea Eernewoude	0	34.014	0		34.014	34.084	70
P306-20 Laad-/loswal/werkschip Makkumer Noardwaard	0	0	20.000		20.000	8.880	-11.120
P317-21C NNN Onderzoek/basenverzadiging en herstelmaatregelen	106.806	0	0		106.806	128.634	21.828
P325-21 Entree Rijsterbosk	0	31.000	100.000		131.000	109.589	-21.411
P339-22 Opwaarderingsplan Huize Rysterbosk	0	0	65.856		65.856	65.856	0
P340-22 Herbesteding Kathûs	40.994	0	102.488		143.482	143.482	0
P341-22 Opwaarderingsplan Jan Schotanuswei Oudemirdum	0	0	8.463		8.463	8.463	0
P317-21B N2000 Grote Wielen onderzoek, kwaliteit Gelte Herne	145.515	0	0		145.515	168.375	22.860
P333-22 LNV stikstofmaatregelen Ameland	405.425	0	0		405.425	58.795	-346.630
P345-22 Duurzame investering kantoor Olterterp	0	0	9.929		9.929	9.929	0
P348-23 QR-code route	0	18.400	0		18.400	8.014	-10.386
P349-23 Opwaardering Arkje v/d Velde	0	0	0	6.481	6.481	6.481	0
P354-23 Vooronderzoek vernieuwbouw bedrijfsgebouw Ketlik	0	0	10.000	10.000	20.000	8.803	-11.197
P355-23 Wij & Wadvogels fase II Eanjermurkolken & Dykse Hoarne	586.999	6.262	0	9.771	603.032	258.355	-344.677
P317-21L NNN Unlân van Jelsma, bosranden blauwgraslanden	127.590	0	0	0	127.590	95.406	-32.184
P359-23 Website (ontwikkeling)	0	0	134.981	154.715	289.696	289.696	0
P341-24 Greidfûgels De Burd	0	30.000	18.500	0	48.500	18.341	-30.159
P356-23 Verdieping projectmanagement en PPM	0	0	0	371	371	371	0
P357-24 Wij & Wadvogels fase II - zonering waddenkust	101.755	48.810	0	2.033	152.598	7.645	-144.953
P360-24 Vervangen paddenstoelenroute Rijsterbos	0	300	10.000	0	10.300	5.976	-4.324
P343-24 Overbruggingsmaatregelen Bezoekerscentrum	0	0	104.730	0	104.730	98.879	-5.851
P361-24 Realisatie Makkumernoordwaard	3.018.479	0	0	0	3.018.479	61.677	-2.956.802
P344-22 Vernieuwen pachtcontracten	0	0	25.000	25.000	50.000	39.827	-10.173
P362-24 Project Bancopolder	0	19.500	0	0	19.500	10.767	-8.733
P249-18 Vismigratierivier (extern)	0	0	0	0	0	1.597	1.597
P317-21E NNN Dellebuursterheide & Catspoele	268.304	0	0	0	268.304	73.372	-194.932
P340-24 Bosaanplant Ketliker Skar	0	73.800	34.107	0	107.907	107.907	0
P368-25 Peazemerlannen belevingsroute	0	50.000	0	0	50.000	31.669	-18.331
P371-24 Realisatie website Stinzenplant tot Borgbloumkes	0	40.226	0	0	40.226	31.075	-9.151
P372-25 Project AFAS 2025	0	0	50.000	0	50.000	18.867	-31.133
P373-25 Bestrijding Alsemambrosia	6.800	0	0	0	6.800	867	-5.933
P374-25 Fûgelhut Jan Durkspolder Zuid	0	59.500	0	21.175	80.675	61.539	-19.136
P365-25 Realisatie plasdrasgebied zomerpolder Ferwerd	0	28.500	0	0	28.500	15.019	-13.481
P380-25 Broedeilanden Noorderleeg en Peazemerlannen	0	17.000	0	0	17.000	6.232	-10.769
P369-25 Project Afterlife 2025	150.000	40.000	0	0	190.000	114.950	-75.050
P375-25 Overbruggingsmaatregelen Beekpronkje	0	0	5.500	0	5.500	0	-5.500
P376-25 Waakvogels	0	342.972	0	0	342.972	47.082	-295.890
P383-25 Aanplant Ketliker Heide en Schoapedobbe 2.0	0	66.142	0	0	66.142	42.323	-23.819
P390-25 Kuddebewakingshonden	0	35.250	32.500	0	67.750	42.644	-25.106
P384-25 Wij & Wadvogels fase II - 1.12 pilots grondpredatie	0	45.109	0	1.048	46.157	8.419	-37.738
P381-25 Telbruggen Noard Fryslân Bûtendijks	0	35.000	0	0	35.000	0	-35.000
P389-25 PN Algemeen	0	0	0	0	0	47.039	47.039
P393-25 Bestrijding reuzebereklaauw - Makkumerzuidwaard	0	10.000	0	0	10.000	9.034	-966
P389-25 Omhoog met het veen	0	200.000	0	0	200.000	0	-200.000
1991- Otterfonds		7.130			7.130		-7.130
1992- Fonds loofbomen en struiken		823			823		-823
1993- Fonds cultuurhistorie		535			535		-535
Nog over te boeken opbrengsten		103.000			103.000		-103.000
Nog over te boeken kosten						0	0
	6.764.312	2.080.387	1.110.389	230.593	10.185.680	4.653.897	-5.531.784

BESTUUR

Dhr. Ing. H.J. Dommerholt, secretaris

Jaar van benoeming: 2014

Nevenfuncties:

- Lid Schouwcommissie Landschapsfonds SLOK Oranjewoud-Katlijk
- Secretaris Stichting Landschapsbeheer Friesland
- Bestuurslid Hedwig Carolina Stichting (namens IFG)

Mw. J.G. Vlietstra, voorzitter

Jaar van benoeming: 2020

Nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting Landschapsbeheer Friesland
- Lid Raad van Toezicht LNL
- Voorzitter Raad van Commissarissen Thialf OG
- Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties Groningen

Mw. Drs. Ir. M. de Wilde

Jaar van benoeming: 2020

Functie in het dagelijks leven:

- Eigenaar DoorZicht Interimmanagement en Organisatieontwikkeling

Nevenfuncties:

- Lid van Rotary Heerenveen/Oranjewoud
- Bestuurslid Stichting Landschapsbeheer Friesland

Dhr. Dr. A.J. Kolhoff, vicevoorzitter

Jaar van benoeming: 2020

Functie in het dagelijks leven:

- Senior adviseur – internationaal bij de Commissie voor de milieueffectrapportage

Nevenfuncties:

- Vicevoorzitter Stichting Landschapsbeheer Friesland
- Voorzitter ‘Strategic Environmental Assessment section at the International Association for Impact Assessment’.

Dhr. P.A.T. Jelsma RA, penningmeester

Jaar van benoeming: 2021

Functie in het dagelijks leven: Interimmanager

Nevenfuncties:

- Voorzitter Overheidscontrollers (kennisnetwerkorganisatie van zelfstandig interimprofessionals)
- Interkerkelijke Stichting voor maatschappelijke dienstverlening: penningmeester
- Penningmeester Stichting Landschapsbeheer Friesland
- Lid RvT Friese Milieufederatie

Dhr. Ing. D. Mous

Jaar van benoeming: 2022

Functie in het dagelijks leven:

- DGA Keunsto BV
- Adviseur Herbestemmen, RO en Wonen ai

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen Learning Hub Friesland
- Bestuurslid Stichting Landschapsbeheer Friesland
- Businessmanager circulaire economie van Groningen seaports

Mw. Drs. M. Ferwerda

Jaar van benoeming: 2023

Functie in het dagelijks leven: Algemeen Directeur Nationaal Coördinator Groningen

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Lions Leowardia
- Bestuurslid Stichting Landschapsbeheer Friesland

DIRECTIE

Dhr. Dr. C. Bakker

Functie in het dagelijks leven:

- Directeur It Fryske Gea

RAAD VAN TOEZICHT

Dhr. Ing. H. Wubs, voorzitter

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Technisch manager Natura 2000 / programmamanager Programma Natuur bij de provincie Overijssel.

Dhr. Y.G.L. Bouma RA RV

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Adviseur Corporate Finance
- Nevenfuncties:
  - Voorzitter RVA Autoland van den Brug B.V. te Drachten
  - Voorzitter RvC Broekens Holding B.V. te Stiens
  - Lid RvC Friesland Lease B.V. te Drachten
  - Commissaris Noardling Holding B.V. te Sneek
  - Voorzitter RvC Sylvaphane Beheer B.V. te Tolbert

Mw. Drs. M. Skotnicki - Hoogland

Jaar van benoeming: 2023

Nevenfuncties:

- Sector Manager Food & Beverage, PUM Den Haag

Het Bestuurslidmaatschap en het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is statutair vastgesteld op ten hoogste 4 jaar; die periode kan door herverkiezing maximaal twee maal met een periode van ten hoogste 4 jaar worden verlengd.